Marmara Belediyeler Birliği

Rapor -2026/9

COP31'e Doğru: İNŞA Şehirleri ile Yuvarlak Masa Çalıştayı

COP31'e Doğru: İNŞA Şehirleri ile Yuvarlak Masa Çalıştayı Raporu

Çalıştay Tasarımı

Nuran Talu

İNŞA Genel Koordinasyonu

Görsev Argın Uz

Nazlıcan Akcı

Hazan Sertkaya

Dila Toprak

Masa Moderatörleri

İklim Verisi: Güven Fidan

İklim Finansmanı: Seyran Hatipoğlu

Ekolojik Dönüşüm: Görsev Argın Uz

Toplumsal Dönüşüm: Merve Ağca

Raportörler

İklim Verisi: Dila Toprak

İklim Finansmanı: Taha Göktentürk

Ekolojik Dönüşüm: Büşra Yıldız Gürsoy

Toplumsal Dönüşüm: Çağatay Emre Kılınç

Derleyen

Nazlıcan Akcı

Katkıda Bulunanlar

Merve Ağca

Hazan Sertkaya

Grafik Tasarım

Gamze Aydın

Bu rapor, Marmara Belediyeler Birliği (MBB) tarafından yürütülen İklim Nötr Şehirler Ağı (İNŞA) Öğrenme Programı'nın kapanış etkinliği olarak Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) ve TÜBİTAK iş birliğinde, CapaCITIES 2.0 katkılarıyla düzenlenen "İNŞA × CapaCITIES 2.0: Türkiye Şehirlerinin İklim Nötr Geleceği için Ortak Adımlar" etkinliğinde yürütülen tartışma ve değerlendirmeleri bir araya getirmektedir.

17 Temmuz 2026 tarihinde Ankara'da, ICLEI'nin Town Hall COP girişimi çerçevesinde düzenlenen "COP31'e Doğru: İNŞA Şehirleri ile Yuvarlak Masa Çalıştayı"nda, katılımcı yerel yönetimlerin iklim nötrlük alanındaki ihtiyaçları, öncelikleri ve önerileri ele alınmıştır. Marmara Belediyeler Birliği (MBB) tarafından derlenen bu rapor, çalıştayda ortaya çıkan değerlendirmeleri COP31 sürecine taşımayı amaçlamaktadır.

Alıntılama tavsiyesi: *COP31'e Doğru: İNŞA Şehirleri ile Yuvarlak Masa Çalıştayı Raporu 2026, MBB Kültür Yayınları, Marmara Belediyeler Birliği, https://mbbkulturyayinlari.com/, İstanbul*

MARMARA BELEDİYELER BİRLİĞİ

İNŞA İKLİM NÖTR ŞEHİRLER AĞI

İçindekiler

1. İNŞA'nın Hikayesi: Avrupa Birliği Şehirler Misyonu'ndan Türkiye'nin Ulusal Ağına 6

1.1. Avrupa Birliği İklim Nötr ve Akıllı Şehirler Misyonu 6

1.2. NetZeroCities ve Şehir Uzman Destek Mekanizması (CESF) 6

1.3. İklim Nötr Şehirler Ağı'nın (İNŞA) Kuruluşu 7

1.4. İNŞA Öğrenme Programı: Tasarım, Yaklaşım ve Metodoloji 8

1.5. "İNŞA × CapaCITIES 2.0: Türkiye Şehirlerinin İklim Nötr Geleceği için Ortak Adımlar" Etkinliği 9

1.6. COP31 ve Yerel Yönetimlerin Küresel İklim Gündemindeki Yeri 11

1.7. Çalıştayın Yapısı ve Raporun Metodolojisi 12

2. Çalıştay Masaları 13

2.1. İklim Verisi Masası 13

2.1.1. Veri Boşluğu ve Erişim Sorunları 13

2.1.2. İzleme, Raporlama ve Doğrulama (MRV) Sistemleri 14

2.1.3. İNŞA'nın Araştırma ve Analiz Kapasitesi 15

2.1.4. Yerel Bilgi Sistemleri 15

2.1.5. İklim Kırılganlığı ve Sosyal Veri 15

2.1.6. Cinsiyete Duyarlı Veri 16

2.1.7. Masanın Ana Çıkarımları 16

2.1.8. Masanın İyi Uygulamaları 17

2.2. İklim Finansmanı Masası 17

2.2.1. Hibelerin Rolü ve Finansman Yaklaşımı 17

2.2.2. Uluslararası Finansmana Erişimin Önündeki Engeller 18

2.2.3. Finansman Modeli Seçim Kriterleri 18

2.2.4. Ulusal Ölçekte Standartlaşma İhtiyacı 19

2.2.5. Düşük Emisyon Bölgeleri 19

2.2.6. Dirençlilik Yatırımları ve Toplumsal Farkındalık 19

2.2.7. Masanın Ana Çıkarımları 20

2.2.8. Masanın İyi Uygulamaları 20

2.3. Ekolojik Dönüşüm Masası 20

2.3.1. İklim Eylem Planlarının Diğer Politika Belgeleriyle Uyumu 20

2.3.2. Doğa Temelli Çözümlerin Yaygınlaştırılmasının Önündeki Kısıtlar 21

2.3.3. Habitat Parçalanması, Ekolojik Koridorlar ve Doğal Alanların Korunması 22

2.3.4. Kentsel Dönüşümde Karbon Nötr Yaklaşımlar ve Doğa Koruma İlkeleri 22

2.3.5. Maladaptasyon ve Malmitigasyon Uygulamaları 23

2.3.6. Kent Ormanları, Yutak Alanlar ve Gönüllü Karbon Piyasası 24

2.3.7. Masanın Ana Çıkarımları 25

2.3.8. Masanın İyi Uygulamaları 26

2.4. Toplumsal Dönüşüm Masası 26

2.4.1. Sosyal Kırılganlık ve İklim Riskleri 27

2.4.2. Adil Geçiş ve Fosil Yakıta Bağımlı Bölgelerde İstihdam 28

2.4.3. İklim Adaleti için Sosyo-Mekansal Analiz ve Veri Altyapısı 29

2.4.4. Enerji Yoksulluğu 30

2.4.5. Cinsiyet Eşitliği ve İklim Eylemi 31

2.4.6. Gündeme Gelen Diğer Hususlar 32

2.4.7. Masanın Ana Çıkarımları 32

2.4.8. Masanın İyi Uygulamaları 33

3. Sonuç Yerine: COP31'e Doğru İNŞA Belediyelerinden 6 Temel Politika Mesajı 34

4. Genel Değerlendirme 41

1. İNŞA'nın Hikayesi: Avrupa Birliği Şehirler Misyonu'ndan Türkiye'nin Ulusal Ağına

1.1. Avrupa Birliği İklim Nötr ve Akıllı Şehirler Misyonu

İklim Nötr ve Akıllı Şehirler Misyonu, Avrupa Komisyonu tarafından 2021 yılında Ufuk Avrupa (Horizon Europe) Programı çatısı altında hayata geçirilen beş Avrupa Birliği Misyonu'ndan biridir ve kısa adıyla Şehirler Misyonu olarak anılmaktadır. Misyonun temelinde, kentlerin iklim değişikliğiyle mücadeledeki belirleyici rolü yer almaktadır. Dünya nüfusunun yarısından fazlası bugün kentsel alanlarda yaşamakta ve bu oranın 2050 yılına kadar %80'e ulaşması beklenmektedir. Şehirler, Avrupa Birliği topraklarının yalnızca %4'ünü kaplamasına karşın AB nüfusunun yaklaşık %75'ine ev sahipliği yapmakta; küresel ölçekte ise enerji tüketiminin %65'inden ve karbon emisyonlarının %70'inden fazlasından sorumlu bulunmaktadır.

Bu çarpıcı **orantısızlık, kentleri iklim krizinin hem başlıca kaynağı hem de çözümün gerçekleşebileceği en güçlü uygulama alanı olarak konumlandırmaktadır.** Misyon, ulusal ve yerel yönetimleri, yurttaşları, yatırımcıları ve işletmeleri sürece ortak ederek 2030 yılına kadar en az 100 Avrupa şehrini iklim nötr ve akıllı kent uygulamalarının öncü örneklerine dönüştürmeyi amaçlamakta ve bu şehirlerin, 2050 yılına kadar tüm Avrupa kentlerinin iklim nötrlüğe geçişinde deney ve yenilik merkezi olarak yol açması beklenmektedir. Bu doğrultuda, misyon kapsamında İklim Şehir Sözleşmelerinin (Climate City Contracts) hazırlanması desteklenmekte, şehirlerin akıllı şehir uygulamalarında entegrasyonu teşvik edilmekte ve Ufuk Avrupa ile Avrupa Yapısal ve Yatırım Fonları gibi araçlar üzerinden finansmana erişim kolaylaştırılmaktadır.

Misyon kapsamında Misyon Şehir ve İkiz Şehir olarak iki farklı katılım modeli tanımlanmıştır. Avrupa Komisyonu tarafından seçilerek 2030 yılına kadar iklim nötr olma taahhüdü veren Misyon Şehirler, otuz beş ülkeden toplam 112 kenti kapsamakta; bunların 100 tanesi 27 Avrupa Birliği üyesi ülkeden, on iki tanesi ise Türkiye'nin de içinde bulunduğu Ufuk Avrupa asosiye ülkelerinden seçilmektedir. Türkiye'den İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve İzmir Büyükşehir Belediyesi bu statüde yer almaktadır.

Misyon Şehirlerle eşleştirilerek onların deneyiminden yararlanan ve kendi iklim nötrlüğü çalışmalarını bu iş birliği üzerinden geliştiren belediyeler ise İkiz Şehir (Twin City) olarak adlandırılmakta; bu model, başarılı uygulamaların Avrupa genelinde yaygınlaştırılmasını ve daha fazla kentin dönüşüm sürecine katılmasını hedeflemektedir.

1.2. NetZeroCities ve Şehir Uzman Destek Mekanizması (CESF)

Şehirler Misyonu'nun Avrupa genelindeki yürütücü platformu, Climate-KIC ve ICLEI (Sürdürülebilirlik için Yerel Yönetimler Ağı) gibi iklim alanında öncü kuruluşları bünyesinde barındıran bir konsorsiyum yapısına sahip olan NetZeroCities'dir (NZC). Ufuk 2020 Ar-Ge ve Yenilik Programı kapsamında desteklenmeye başlayan ve zamanla kalıcı bir platforma dönüşen NetZeroCities, şehirlerin iklim nötrlük

hedeflerine ulaşmasının önündeki yapısal, kurumsal ve kültürel engelleri aşmasına yardımcı olmak üzere teknik rehberlik, kapasite geliştirme, akran öğrenmesi ve çok paydaşlı iş birliğine dayanan destek mekanizmaları sunmaktadır. Şehirler bu desteklerden Planlama Laboratuvarı, Tartışma Grupları, Şehir Eşleştirme Programı, çevrim içi bilgi oturumları ve Şehir Uzman Destek Mekanizması (City Expert Support Facility – CESF) aracılığıyla yararlanabilmektedir.

Dekarbonizasyon hareketinin yalnızca seçilmiş 112 Misyon Şehir ile sınırlı kalmaması, ulusal ekosistemlerdeki diğer kentlere de yayılması gerektiği düşüncesiyle tasarlanan CESF, NetZeroCities Özel Hibe Anlaşması kapsamında fonlanan bir uzman destekleme programıdır. Mekanizmanın temel amacı, aynı ulusal mevzuat, dil ve kültür bağlamında çalışan belediyelerin bir araya gelmesini sağlayarak yerelde güçlü bir iş birliği zemini ve uygulama topluluğu inşa etmektir. NetZeroCities konsorsiyumunun önde gelen kuruluşu olan Climate-KIC, bu vizyonu farklı ülkelerin ulusal ekosistemlerinde hayata geçirmek amacıyla uluslararası bir çağrı süreci başlatmış ve Marmara Belediyeler Birliği (MBB), bu çağrıya yaptığı başvurunun kabul edilmesiyle birlikte Türkiye'nin uygulayıcı kuruluşu olmaya hak kazanmıştır.

1.3. İklim Nötr Şehirler Ağı'nın (İNŞA) Kuruluşu

MBB, CESF çağrısında talep edilen tüm kurumsal ve teknik yükümlülükleri karşılayacak şekilde Türkiye İklim Nötr Şehirler Ağı'nı (İNŞA) hayata geçirmiş olup on iki aylık sözleşme süresi boyunca NetZeroCities'in Türkiye koordinatörü ICLEI ve Climate-KIC ile doğrudan eşgüdüm halinde yürütülen bu program kapsamında üç ana faaliyet alanında çalışmalar yürütmüştür..

Bu faaliyetlerden ilki, Misyon Şehirleri, İkiz Şehirleri, ilgili bakanlıklar ve kamu kurumları ile TÜBİTAK'ı, özel sektörü ve sivil toplumu, yani Türkiye'de iklim nötr şehir dönüşümünü destekleyen tüm ulusal ekosistemi ortak bir platformda buluşturacak, farkındalık artırmayı ve projelerin birlikte uygulanmasını odağına alan ulusal bir fiziksel etkinliğin düzenlenmesidir. İkincisi, Türkiye genelinden en az 15 belediyenin katılım sağlayacağı, akran öğrenmesine dayalı kalıcı bir uygulama topluluğunun (Community of Practice) inşa edilmesi ve bu topluluğun NetZeroCities Misyon Portalı'na entegre edilerek sera gazı emisyonlarının hesaplanması, iklim eylem planlaması ve sürdürülebilir finansman gibi teknik alanlarda uygulama odaklı bir kapasite geliştirme programının yürütülmesidir. Üçüncüsü ise, şehirlerin yerelde karşılaştıkları mevzuat, bürokrasi ve veri paylaşımı gibi tıkanıklıkları merkezi yönetime etkin bir biçimde aktarabilmelerini sağlayacak, TÜBİTAK'ın yürüttüğü ulusal platform çalışmalarına aktif katılım gösterecek çok katmanlı ve çok paydaşlı iş birliği alanlarının tesis edilmesidir.

Ayrıca İNŞA sürecinde, CESF çağrısında yer alan CapaCITIES vurgusu nedeniyle Türkiye'de CapaCITIES 2.0 projesinin yürütücülüğünü üstlenen TÜBİTAK ve Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) ile düzenli koordinasyon toplantıları gerçekleştirilmiştir. CapaCITIES 2.0, Avrupa Birliği'nin Ufuk Avrupa Programı kapsamında desteklenen, merkezi yönetimin, yerel yönetimlerin ve ilgili paydaşların kurumsal kapasitelerini güçlendirmeyi, şehirlerin Şehirler Misyonu araçlarına erişimini artırmayı ve ülkelerde ulusal destek mekanizmalarının geliştirilmesini hedefleyen uluslararası bir kapasite geliştirme projesidir. NetZeroCities ile CapaCITIES böylece birbirini tamamlayan iki yapı olarak işlemektedir: CapaCITIES ulusal düzeyde kamu kurumları ve paydaşlar arasındaki iş birliğini güçlendirirken, NetZeroCities doğrudan şehirlerin teknik kapasitesini geliştirmeye ve belediyeler arasında uygulama odaklı bir topluluk oluşturmaya odaklanmaktadır.

Bu çerçevede MBB, Türkiye genelinde **belediyelere yönelik açık bir çağrı süreci başlatmış; 49 farklı ilden toplam 122 belediye** bu çağrıya başvurmuştur. Değerlendirme sürecinin sonunda **44 belediye Takipçi Kent (Newcomers)** olarak İNŞA'ya kabul edilmiş; buna paralel olarak yürütülen davet süreciyle de **11 Misyon ve İkiz Şehir Öncü Kent (Accelerators)** statüsüyle ağa dahil olmuştur. Böylece farklı ölçeklerden, bölgelerden ve illerden **toplam 55 belediye,** İNŞA ağı bünyesinde bir araya gelmiştir.

Öncü Kentler arasında İstanbul, İzmir, Antalya, Eskişehir, Gaziantep, Konya ve Samsun Büyükşehir Belediyeleri ile Bandırma, Menteşe, Şişli ve Yenişehir Belediyeleri yer alırken; **Takipçi Kentler arasında 14 büyükşehir belediyesi, 8 il belediyesi ve 22 ilçe belediyesi** bulunmaktadır. İNŞA'nın ilk buluşması, Marmara Belediyeler Birliği tarafından düzenlenen Marmara Urban Forum (MARUF25) kapsamında gerçekleştirilmiş ve böylelikle Türkiye'de iklim nötr dönüşüm alanındaki ulusal topluluk yapısının temelleri atılmıştır. Program süresince belediyeler, İNŞA'nın ulusal öğrenme ve iletişim ağı içerisinde aktif olarak yer almış; tematik öğrenme modülleri ve İlham Oturumları aracılığıyla bilgi ve deneyim paylaşımına katkı sunmuş, programın sonunda ise MBB Mentor Programı kapsamında oluşturulan mentor eşleşmeleriyle bu iş birliğini uzun vadeli bir öğrenme sürecine taşımıştır.

1.4. İNŞA Öğrenme Programı: Tasarım, Yaklaşım ve Metodoloji

İNŞA Öğrenme Programı, belediyelerin iklim nötrlük yolculuğunda karşılaştıkları ihtiyaçları merkeze alan kapsamlı bir tasarım sürecinin sonunda ortaya çıkan **ihtiyaç temelli bir öğrenme programıdır.** Programın içeriği, İNŞA'ya katılan belediyelerle gerçekleştirilen ayrıntılı bir ihtiyaç analizi çalışmasının bulgularına dayanmakta olup belediyelerin mevcut kurumsal kapasiteleri, öncelikli öğrenme ihtiyaçları ve iklim nötrlük yolculuğundaki farklı olgunluk seviyeleri gözetilerek kurgulanmıştır. Bu doğrultuda Öncü Kentler ve Takipçi Kentler için farklı ihtiyaçlara yanıt verecek özelleştirilmiş öğrenme rotaları geliştirilmiş; Öncü Kentler için iki, Takipçi Kentler için ise üç ayrı modülden oluşan, uygulama odaklı bir öğrenme programı tasarlanmıştır. **Takipçi Kentler İklim Verisinin Temelleri ve Koordinasyonu, İklim Finansmanının Temelleri** ve Yeşil Dönüşümün Temelleri başlıklı modüllerde öğrenme programına katılırken, daha ileri bir iklim olgunluk düzeyindeki **Öncü Kentler, İleri İklim Veri Yönetimi ve Koordinasyonu ile İleri İklim Finansmanı ve Proje Geliştirme** modüllerinde çalışmıştır.

Program, tek yönlü bilgi aktarımına dayalı klasik bir eğitim modeli olarak değil; belediyelerin düzenli olarak bir araya geldiği, birlikte öğrendiği, deneyim paylaştığı ve ürettiği modüler bir öğrenme süreci olarak tasarlanmıştır. Temel amaç, belediyelere yalnızca yeni bilgi kazandırmak değil; belediyelerin öğrendiklerini kendi kurumlarında uygulayabilecekleri araçlar geliştirmelerini, birbirlerinden öğrenmelerini ve program sonrasında da devam edecek güçlü bir uygulayıcı topluluğu oluşturmalarını sağlamaktır. 26 Mart 2026 - 25 Haziran 2026 tarihleri arasında kesintisiz bir takvimle yürütülen programda, her modül; **e-öğrenme içerikleri ve araç kitleri, haftalık çevrim içi eğitim buluşmaları, uygulama ve atölye çalışmaları ile ilham oturumları ve mentorluk desteğini bir araya getiren** dört haftalık bütüncül bir döngü olarak kurgulanmıştır. Belediyelerin sürdürülebilir katılımını desteklemek amacıyla tüm buluşmalar her hafta aynı gün ve aynı saatte gerçekleştirilmiş; her modülün son haftası, belediyelerin kendi veri haritalarını, finansman mimarilerini veya teknik dönüşüm yol haritalarını hazırlayıp sundukları,

akran değerlendirmesine ve uzmanlardan geri bildirim almalarına olanak sunan bir atölye ve uygulama haftası olarak planlanmıştır.

Çevrim içi olarak yürütülen öğrenme programı boyunca dijital araçların etkin kullanımı yoluyla belediyelerin aktif katılımı desteklenmiş; her modül için hazırlanan e-öğrenme videoları, sunumlar, rehber dökümanlar ve çalışma şablonları düzenli olarak arşivlenerek NetZeroCities Portalı üzerinde oluşturulan İNŞA'ya özel topluluk alanında ve İNŞA e-posta grubu üzerinden katılımcılarla paylaşılmıştır. Her bir modül buluşmasının ardından güncellenen ortak paylaşım alanı, yalnızca program sürecini destekleyen bir kaynak olarak değil, program sonrasında da belediyelerin başvurabileceği kalıcı bir dijital kütüphane olarak kurgulanmıştır. Programın görünürlüğünü artırmak ve belediyeler arasında sürekli iletişimi desteklemek amacıyla İNŞA LinkedIn hesabı kullanılmıştır.

1.5. "İNŞA × CapaCITIES 2.0: Türkiye Şehirlerinin İklim Nötr Geleceği için Ortak Adımlar" Etkinliği

İNŞA Öğrenme Programının tamamlanması, belediyelerin iklim nötrlük yolculuğunda birlikte ürettikleri bilgi ve deneyimin daha geniş bir paydaş ekosistemiyle paylaşılması ve uzun süre genellikle çevrim içi platformlar aracılığıyla bir araya gelen topluluğun yüz yüze buluşması için önemli bir eşik oluşturmuştur. Bu doğrultuda Marmara Belediyeler Birliği, TÜBİTAK ve TBB iş birliğinde, CapaCITIES 2.0 katkılarıyla 16-17 Temmuz 2026 tarihlerinde Ankara'da **"İNŞA × CapaCITIES 2.0: Türkiye Şehirlerinin İklim Nötr Geleceği için Ortak Adımlar"** başlıklı etkinlik düzenlenmiştir. İki gün süren etkinlik İNŞA belediyelerini, kamu kurumlarını, uluslararası misyon platformlarını, finans kuruluşlarını ve uzmanları ortak bir platformda buluşturarak İNŞA'nın çıktılarının ve belediyelerin deneyimlerinin paylaşılmasını, Avrupa'daki Ulusal Şehirler Misyonu platformlarının deneyimlerinin ele alınmasını, belediyelere yönelik finansman olanaklarının ve COP31 sürecine yönelik ortak gündem başlıklarının tartışılmasını amaçlamıştır.

Etkinliğin ilk günü, İklim Nötr ve Akıllı Şehirler Misyonu, NetZeroCities, CapaCITIES 2.0 ve İNŞA girişimlerinin birbirini tamamlayan rollerini ortaya koyan açılış konuşmalarıyla başlamıştır. Programın açılışını yapan MBB Genel Sekreteri M. Cemil Arslan, iklim nötr dönüşümün başarısının alınan kararların yerel düzeyde hayata geçirilmesinde belediyelerin üstlendiği uygulayıcı role bağlı olduğunu vurgulamış; İNŞA Öğrenme Programı'nın, belediyelerin bu uygulama sorumluluğunu yerine getirebilmesi için ihtiyaç duyduğu bilgi ve kapasiteyi geliştirdiğini, dönüşümün yalnızca fiziksel değil toplumsal bir boyutu da bulunduğunu belirtmiş ve bu buluşmanın bir öğrenme programının kapanışından öte belediyeler arasında kurulan iş birliğinin yeni bir aşamasını temsil ettiğini ifade etmiştir. TBB Genel Sekreter Yardımcısı Feridun Ulutaş, iklim değişikliğinin belediye hizmetlerine doğrudan etkilerine dikkat çekerek TBB'nin bu alandaki destekleyici rolünü aktarmış; Avrupa Birliği Başkanlığı Mali İş birliği ve Proje Uygulama Genel Müdürü Bülent Özcan, Türkiye'nin Şehirler Misyonu kapsamındaki mevcut durumunu ve yol haritasını paylaşmıştır. NetZeroCities Direktör Yardımcısı Joanna Kiernicka-Allavena, İNŞA'nın Avrupa'da bu alanda kurulmuş en büyük ağ olduğunu vurgulamıştır.

Birinci günün ikinci yarısında Ufuk Avrupa Ulusal Koordinatörü Çağrı Yıldırım, misyon kapsamında Türkiye'den belediyelerin yürüttüğü çalışmalara ilişkin değerlendirmelerde bulunmuş; NetZeroCities İklim

Nötr Şehirler Danışmanı Deniz Çelik Bulgurlu, NetZeroCities faaliyetleri ve İklim Şehir Sözleşmeleri hakkında bilgi vermiş ve Uluslararası Projeler Uzmanı Elena Simion ise CapaCITIES 2.0 projesinin İNŞA'nın iklim nötr şehirler ekosistemine sağlayacağı katkılara değinmiş; gelecek dönemde İNŞA ile CapaCITIES 2.0 arasındaki iş birliğinin güçlenerek devam etmesinin önemini vurgulamıştır. Ardından İNŞA Öğrenme Programı süresince elde edilen deneyimler MBB adına Eğitim ve Projeler Müdürü Görsev Argın Uz, Kıdemli Eğitim ve Projeler Uzmanı Nazlıcan Akcı ve Eğitim ve Projeler Uzmanları Dila Toprak ve Hazan Sertkaya tarafından interaktif bir formatta aktarılmıştır. TBB adına Proje ve Finansman Müdürlüğünden Uzman Taha Göktentürk IPA kapsamında hazırlanan İklim Nötr, Akıllı ve Dirençli Şehirler Projesi'ne ilişkin çalışmaları sunmuştur. Günün son oturumunda ise ICLEI Europe'dan İklim Nötr Şehirler Uzmanı Olga Krajewska'nın modere ettiği Ulusal Şehirler Misyonu Platformları Paneli'nde Avusturya, İsveç, Danimarka ve Romanya'nın deneyimleri ele alınmıştır. Klimaneutrale Stadt (Avusturya) adına Cécile Kerebel'in, Viable Cities (İsveç) adına Åsa Minoz'un, Danish National Mission Hub (Danimarka) adına Nicolas Francart'ın ve M100 (Romanya) adına Elena Simion'un katıldığı panelde, ülkelerin iklim nötr şehirler hedefi doğrultusunda geliştirdikleri yönetişim modelleri, kapasite geliştirme yaklaşımları ve çok paydaşlı iş birliği mekanizmaları değerlendirilmiştir.

Etkinliğin ikinci günü, Türkiye'den Dışişleri Bakanlığı AB Başkanlığı, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD), TBB, MBB, TÜBİTAK ve NetZeroCities ile İLBANK temsilcilerinin, finansman kuruluşlarının, Misyon Şehirlerin ve Avrupa'daki Ulusal Misyon Merkezi temsilcilerinin bir araya gelerek öngörülerini ve gelecekte kurulacak ulusal platforma yönelik önerilerini paylaştığı kapalı bir toplantı ile başlamıştır. Günün ilk açık oturumunda İstanbul, İzmir, Gaziantep ve Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri, iklim nötr şehir hedefi doğrultusunda yürüttükleri çalışmaları ve edindikleri deneyimleri aktarmış ve bu oturumu Avrupa Birliği Başkanlığından, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası'ndan (EBRD) ve İller Bankası'ndan uzmanların katılımıyla gerçekleştirilen ve belediyelerin yararlanabileceği ulusal ve uluslararası finansman mekanizmalarını odağına alan "Belediyeler için Finansman İmkanları" başlıklı oturum takip etmiştir.

Programın ikinci bölümü ise COP31'e odaklanmıştır. COP31 Bike Ride'ın Türkiye Koordinatörü Linda Nihan Lafcı geçmiş yıllardaki deneyimlerini ve bu yıla ilişkin planlanan rotayı paylaşmış ve ardından İklim Değişikliği Politikaları Analisti Nuran Talu, "COP31'e Doğru İNŞA Şehirlerinin Gündemi" başlıklı sunumunu gerçekleştirmiştir. Bu sunumların ardından ICLEI ve Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) kapsamında Yerel Yönetimler ve Belediye Otoriteleri Paydaş Grubu (Local Governments and Municipal Authorities Constituency-LGMA) koordinasyonunda yürütülen Town Hall COP (Yerel COP) girişiminin bir parçası olarak bu raporun konusunu oluşturan **"COP31'e Doğru İNŞA Şehirleri ile Yuvarlak Masa Çalıştayı"** gerçekleştirilmiştir. Çalıştayın amacı, Türkiye'nin farklı bölgelerinden, farklı ölçeklerdeki belediyelerin bir araya getirilerek iklim nötrlük hedeflerinin yerel düzeyde uygulanmasına ilişkin deneyimlerin, ihtiyaçların ve önceliklerin ortak bir zeminde değerlendirilmesi; İNŞA Öğrenme Programı boyunca öne çıkan yönetişim, veri yönetimi, iklim finansmanı, proje geliştirme ve çok düzeyli iş birliği gibi temaların derinlemesine tartışılması olmuştur. Çalıştay sonunda belediyelerin ortak değerlendirme ve önerilerini içeren, Türkiye'deki yerel yönetimlerin COP31 öncesinde iklim nötrlük alanındaki önceliklerini ve ortak mesajlarını ulusal ve uluslararası paydaşlarla paylaşılabilecek biçimde ortaya koyan bir rapor hazırlanması planlanmıştır.

Etkinlik, İNŞA Öğrenme Programı'nı başarıyla tamamlayan katılımcılara sertifikalarının takdim edildiği bir törenle sona ermiştir. Törende, program kapsamında hayata geçirilecek 12 mentor eşleşmesi duyurulmuş; MBB'nin uzun yıllardır yürüttüğü Mentor Programı kapsamında eşleştirilen belediyeler ilk buluşmalarını bu etkinlikte gerçekleştirmiştir. Öğrenme programının modülleri tamamlanmış olsa da İNŞA'nın önümüzdeki dönemde mentor buluşmalarıyla iklim nötr bir geleceği inşa etmeye devam edeceği; belediyeler arasındaki iş birliği ve iletişim ağının güçlendirilmesinin, Türkiye Ulusal Şehirler Misyonu Platformu'nun gelişimine katkı sağlanmasının ve ulusal ile uluslararası paydaşlarla yeni iş birliği fırsatlarının geliştirilmesinin gelecek dönem öncelikleri arasında yer aldığı vurgulanmıştır.

1.6. COP31 ve Yerel Yönetimlerin Küresel İklim Gündemindeki Yeri

İklim krizi, yalnızca çevre politikalarını değil; kentleri, ekonomileri, sağlık sistemlerini, gıda ağlarını ve toplumsal yaşamı yeniden şekillendiren çok boyutlu bir dönüşüm alanıdır. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) kapsamında 198 Tarafın temsilcilerini bir araya getiren ve küresel iklim politikalarının şekillendirildiği en üst düzey karar alma organı olan Taraflar Konferansı'nın (COP) 30'uncusu, 11-21 Kasım 2025 tarihleri arasında Brezilya'nın Belém kentinde, "Hakikat COP'u" vurgusuyla gerçekleştirilmiş; iklim finansmanının ölçeği, yerel ve alt-ulusal aktörlerin karar alma süreçlerine entegrasyonu ve adil geçişin uygulanabilirliği gibi başlıkların önümüzdeki dönemde çözüm bekleyen temel meseleler olarak öne çıktığı, uygulamaya ilişkin belirsizliklerin büyük ölçüde COP31'e devredildiği bir ara eşik olarak değerlendirilmiştir.

COP31 Türkiye'nin ev sahipliği ve dönem başkanlığında, 9-20 Kasım 2026 tarihleri arasında Antalya'da gerçekleştirilecek; Dünya Liderler Zirvesi ise 11-12 Kasım 2026 tarihlerinde düzenlenecektir. Müzakere Başkanlığı görevini Avustralya adına İklim Değişikliği ve Enerji Bakanı Chris Bowen tarafından yürütülürken konferansın Eylem Gündemi'ne Türkiye liderlik etmektedir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı ve COP31 Başkanı Murat Kurum'un ev sahipliğinde 11-12 Şubat 2026 tarihlerinde gerçekleştirilen başlangıç toplantısında Türkiye'nin konferansı "Diyalog, Uzlaşı ve Aksiyon" ilkeleri doğrultusunda sonuç odaklı ve uygulamaya yönelen bir çerçevede ele alacağı; çok paydaşlı iş birliğinin güçlendirilmesinin, taraflar arasında güvenin yeniden tesis edilmesinin ve COP30 kararlarının sahaya yansıtılmasının öncelikli hedefler olduğu belirtilmiştir. Bu yönüyle COP31, müzakere süreçlerinin ötesine geçerek somut uygulamaları ve politika uyumunu öne çıkaran bir **"Uygulama COP'u"** olarak konumlandırılmakta; iklim dirençli şehirler, temiz enerji dönüşümü, yeşil sanayileşme, gıda güvenliği ve dinamik sağlık sistemleri gibi tematik odak alanları arasında yerel yönetimlerin doğrudan ilgi alanına giren başlıklara belirgin bir ağırlık verilmektedir.

Küresel iklim hedeflerine ulaşılması, büyük ölçüde kentlerde geliştirilen politika ve uygulamaların başarısına bağlıdır. Bu nedenle iklim kriziyle mücadele, yalnızca uluslararası müzakerelerin değil, kent planlamasından atık yönetimine, sağlık hizmetlerinden gıda sistemlerine, afet yönetiminden sosyal altyapıya kadar yerel yönetimlerin temel çalışma alanlarının da ayrılmaz bir parçasıdır. Marmara Belediyeler Birliği, bu kapsamda küresel iklim gündemindeki gelişmeleri yerel yönetimlerle buluşturmayı, belediyeler arasındaki bilgi ve deneyim paylaşımını desteklemeyi ve yerel ihtiyaçların ulusal ve uluslararası platformlara taşınmasına katkı sunmayı temel sorumlulukları arasında görmektedir. COP27'den

bu yana MBB Sürdürülebilirlik ve İklim Değişikliği Merkezi bünyesinde hazırlanan COP raporları ve veri setleri ile MBB Şehir Politikaları Merkezi ile Sürdürülebilirlik ve İklim Değişikliği Merkezi'nin iş birliğinde düzenlenen "COP31'e Doğru Şehir Konuşmaları" serisi, bu çabanın somut araçları arasında yer almaktadır. İzleyen bölümlerde ayrıntılı biçimde aktarılan Yuvarlak Masa Çalıştayı da tam olarak bu amaca, yani yerel deneyimin küresel iklim gündemine taşınmasına hizmet etmek üzere kurgulanmıştır.

1.7. Çalıştayın Yapısı ve Raporun Metodolojisi

COP31'e Doğru: İNŞA Şehirleri ile Yuvarlak Masa Çalıştayı dört tematik masada gerçekleştirilmiş olup bu temalar İNŞA Öğrenme Programı'nın başlangıcında gerçekleştirilen ihtiyaç analizinin bulgularından hareketle belirlenen modül konularına dayanmaktadır. Söz konusu analiz, belediyelerin kapasite geliştirme ihtiyacının en yoğun olduğu üç alanı **iklim verisi, iklim finansmanı ve yeşil dönüşüm** olarak ortaya koymuş; çalıştay da bu üç önceliği dört tematik tartışmaya dönüştürmüştür. İklim verisi ve iklim finansmanı ayrı birer masa olarak korunurken, yeşil dönüşüm kendi içinde ekolojik dönüşüm ve toplumsal dönüşüm olmak üzere iki tamamlayıcı boyuta ayrılarak derinlemesine ele alınmıştır. Bu ayrımın temelinde, iklim nötr bir kentin yalnızca teknik ve çevresel çözümlerle değil; teknik çözümlerle eş zamanlı olarak kapsayıcı yönetişim, sosyal adalet ve adil bir geçişle mümkün olabileceği anlayışı yer almaktadır.

Her bir masadaki süreç, tartışmayı yönlendirmek amacıyla hazırlanan beş ila altı rehber soru çerçevesinde yürütülmüş ve İNŞA belediyelerinin temsilcileri bu sorular üzerinden deneyimlerini, karşılaştıkları güçlükleri ve çözüm önerilerini paylaşmıştır. Bu rapor dört masa kapsamında hazırlanan raportör notları, moderatör değerlendirmeleri ve oturumların sonunda sunulan ortak değerlendirmelerin birlikte analiz edilmesiyle hazırlanmıştır. Raporda, tartışmalar sırasında dile getirilen görüşler, öne çıkan ortak eğilimler ve tekrar eden politika önerileri sentezlenerek bütüncül bir çerçeve içerisinde sunulmaktadır. Katılımcı görüşleri anonim biçimde aktarılmış, yalnızca iyi uygulama örneği niteliği taşıyan deneyimlerde ilgili belediyelerin isimlerine yer verilmiştir.

Dört tematik masadan çıkan ortak sonuç birbirini tamamlar nitelikte olup tartışmalar, belediyelerin artık iklim eyleminin gerekliliğini sorgulamadığını, asıl odağın iklim nötr dönüşümün mevcut kurumsal, yönetsel ve finansal koşullar altında etkili biçimde hayata geçirilmesini sağlayacak mekanizma ve araçlara yöneldiğini ortaya koymaktadır. Katılımcılar, iklim nötrlüğün başarısının yalnızca yerel ölçekte gösterilen iradeye değil; aynı zamanda güçlü ve çok düzeyli yönetişim mekanizmalarına, erişilebilir ve güvenilir veri altyapısına, uzun vadeli finansman araçlarına ve kurumlar arası iş birliğini güçlendiren yönetişim modellerine bağlı olduğu konusunda ortak görüş bildirmiştir.

2. Çalıştay Masaları

2.1. İklim Verisi Masası

İklim Verisi Masası'nda yürütülen tartışmalarda **veriye erişim, veri paylaşımı, izleme ve raporlama mekanizmaları ile verinin karar alma süreçlerinde kullanılmasına ilişkin yapısal sorunlar,** farklı ölçeklerdeki belediyelerin ortak gündemi olarak öne çıkmıştır. Katılımcılar, İNŞA Öğrenme Programı süresince yürütülen çalışmaların mevcut veri altyapısını bütüncül biçimde değerlendirme olanağı sunduğunu; veri eksikliklerinin, kurumsal sorumluluk alanlarının ve veri paylaşımındaki yapısal sınırlılıkların ilk kez bu ölçekte sistematik biçimde görünür hale geldiğini vurgulamıştır. Bu değerlendirmeler, belediyelerin temel ihtiyacının **yeni veri üretiminden ziyade, güvenilir veriye erişimin, verinin etkin yönetiminin ve karar alma süreçlerinde kullanılmasını mümkün kılacak kurumsal mekanizmaların** güçlendirilmesi olduğunu ortaya koymaktadır.

2.1.1. Veri Boşluğu ve Erişim Sorunları

Bu başlıkta, belediyelerin farklı sektörlerdeki veri açığına ilişkin deneyimleri ve bu açığın giderilmesine yönelik yaklaşımlar ele alınmıştır. Tartışmanın en güçlü ortak noktasını ulaşım sektöründeki veri açığı oluşturmakta; katılımcı belediyeler demiryolu işletmecilerinden, karayolları kurumundan, liman işletmelerinden ve özel ulaşım sağlayıcılarından (örneğin paylaşımlı scooter ve bisiklet operatörlerinden) veri talep ettiklerinde çoğunlukla olumsuz ya da eksik yanıt aldıklarını aktarmaktadır. Büyükşehir belediyelerinin deneyimleri, kentin büyük banliyö hattı işletmelerinin verilerine ulaşmakta yaşanan zorluk nedeniyle ulaşım emisyonlarını hesaplarken varsayımlara dayanmak zorunda kalındığını göstermektedir. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'ndan (EPDK) veri temin edilebiliyor olsa da özel ulaşım sağlayıcılarına ait verilere erişim son derece güç olmaktadır. Bir başka belediye deneyimi, demiryolu işletmecisinden veri alınamadığını, EPDK verilerinin de il bazında sunulup ilçe ya da belediye ölçeğinde bir kırılım içermediğini ortaya koymakta; bu bağlamda **TÜİK veri setlerinin iklim odaklı analizlere uygun biçimde güncellenmesi gerekliliği öne çıkmaktadır.**

Küçük ölçekli belediyeler ise veriye erişimde daha farklı bir tabloyla karşı karşıya olduğunu ifade etmiştir. Paylaşılan deneyimlere göre bazı veriler sivil toplum kuruluşlarından ücret karşılığında temin edilebilirken, doğalgaz tüketim verilerine ulaşmak güçleşmekte ve bu doğrultuda **bakanlık bünyesinde veri toplanmasına yönelik özel bir birim kurulmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.** Bir kıyı kenti deneyimi, liman işletmelerinden veri almanın güçlüğünün yanı sıra enerji yoksulluğu konusunda da ciddi bir veri açığıyla karşılaşıldığını göstermiştir. Hafriyat verisi konusunda yapılan paylaşımlarda, veriyi girmeyen firmalara atık dönüşüm sertifikası verilmediği ve bu yöntemle veri girişinin fiilen zorunlu hale geldiği bilgisi paylaşılmıştır. Küçük bir ilçe belediyesi deneyiminde ise EPDK verilerinin ilçe kırılımının bulunmadığı, atık verilerine erişimin bu ölçekte özellikle güç olduğu görülmektedir.

Katılımcıların ortak değerlendirmesine göre **en zayıf veri kalitesine sahip sektör ulaşımdır.** Ulaşım verisine erişim özel sektörden veri temini ve büyükşehir ile ilçe belediyesi arasındaki görev ve yetki ayrımı nedeniyle daha da karmaşık bir hale gelmektedir. İNŞA süreci sayesinde ilk kez sistematik bir veri boşluk haritası çıkarıldığı, Bakanlık koordinasyonunda kurulacak ve zorunlu paylaşıma dayanan ulusal bir açık veri portalının bu sorunun çözümünde belirleyici olabileceği; bununla birlikte özel sektörün sürdürülebilirlik verilerini de şeffaf biçimde paylaşması gerektiği vurgulanmaktadır.

2.1.2. İzleme, Raporlama ve Doğrulama (MRV) Sistemleri

Bu başlıkta, belediyelerin yerel iklim eylem planlarını izlemek amacıyla kullandığı MRV sistemlerinin mevcut durumu tartışılmıştır. Ortaya çıkan tablo, büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyeleri arasında belirgin bir farklılaşmaya işaret etmektedir. Kurumsallaşmış bir MRV sistemine sahip bir büyükşehir belediyesi deneyimi, bu sistemin kuruluş sürecini ayrıntılı biçimde ortaya koymuştur.

MRV sistemine sahip olan büyükşehir deneyiminde öncelikle bir yönetim şeması oluşturulmuş, ilgili birimlerin veri sorumlulukları toplantılarla netleştirilmiş, ardından resmi yazışmalarla her yıl düzenli olarak veri talep edilmeye başlanmış ve kurum içinde herkesin erişebildiği, sürekli güncellenen bir veri havuzu meydana getirilmiştir. Bu sistemin sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla, ilgili birimlerdeki personel değişse dahi daire başkanlığının onayladığı yeni bir sorumlunun görevi devralmasını sağlayan sürdürülebilir bir mekanizma kurulmuştur. Bir başka belediye deneyiminde ise enerji yönetimi biriminin koordinasyonunda bir arayüz oluşturulmuştur. Bu arayüz aracılığıyla ilgili birimlerden aylık veri talep edilmekte, ancak dış kurumlarla yürütülen yazışma süreçleri hala önemli bir darboğaz oluşturmaktadır. Masadaki katılımcıların ortak kanaatine göre İklim Kanunu kapsamında Valilik bünyesinde kurulacak Yerel İklim Değişikliği Eylem Planı (YİDEP) masalarının bu süreci iyileştirebileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte Valilik düzeyinde süreçle ilgili yazışmalar başlamış olmasına karşın, talep edilen verilerin en az yirmi farklı kurumu ilgilendirmesi nedeniyle konunun kapsamının henüz yeterince bilinmediği aktarılmıştır.

Kırsal ve kısıtlı kaynağa sahip ilçe belediyelerinde ise tablo belirgin biçimde farklılaşmaktadır. Bir ilçe belediyesi deneyimi, ilgili birimde tek personel çalıştığını ve personel yetersizliğinin MRV sistemi kurmanın önündeki en büyük engel olduğunu ortaya koymakta; büyükşehir belediyelerinin uyguladığı modeller bu noktada ilham kaynağı olarak öne çıkmaktadır. Bir diğer büyükşehir belediyesi deneyiminde ise her birimden ikişer kişinin (iştirakler dahil olmak üzere toplam yaklaşık 350 kişi) yer aldığı bir "iklim sorumluları" ağı kurulmuştur. Ancak izleme konusunda belediyeye ait mülkiyette bulunan bazı tesislerin verisine tesislerin işletme yükümlülüğünün ilçe belediyesinde bulunmasından dolayı erişilemediği görülmektedir. Bu örnek, **büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasındaki kapasite farklılıkları ve yetki ayrımının veri yönetimini ne denli karmaşıklaştırdığını somut biçimde ortaya koymaktadır.**

Katılımcıların ortak değerlendirmesi, veri yönetimine ilişkin görev ve sorumlulukların ulusal ölçekte daha açık biçimde tanımlanması, standart veri paylaşım mekanizmalarının oluşturulması ve özellikle kurumsal kapasitesi sınırlı belediyeleri destekleyecek ortak çözümlerin geliştirilmesi gerektiği yönündedir. Söz konusu standardizasyonun sağlanması, ilçe belediyelerinde personel yetersizliğinden kaynaklanan zorlukların aşılması açısından belirleyici görülmektedir.

2.1.3. İNŞA'nın Araştırma ve Analiz Kapasitesi

Bu başlıkta, İNŞA'nın düşük karbonlu ekonomi politikalarının tasarımına katkı sağlayacak bir araştırma yapısına sahip olmasının belediyeler açısından taşıdığı değer tartışılmıştır. Katılımcılar, belediyelerin asıl sorununun veri toplamak değil, toplanan veriyi analiz ederek karar süreçlerine dönüştürmek olduğunu vurgulamaktadır. Veri toplama süreci çok fazla zaman ve emek gerektirmekte, bir izleme döngüsü için ayrılan bir yıllık sürenin en az sekiz ayı yalnızca veri toplamak için kullanılmakta, bu nedenle veri üzerine düşünmeye ve politika üretmeye neredeyse hiç vakit kalmamaktadır. İNŞA'nın ortak bir araştırma ve analiz kapasitesi geliştirmesi halinde bu olanağın belediyelerin çalışmalarına önemli bir katkı sağlayacağı, açık veri paylaşımının ise bu sürecin öncelikli adımı olması gerektiği değerlendirilmektedir.

2.1.4. Yerel Bilgi Sistemleri

Bu başlıkta, merkezi kurumlar tarafından sağlanan verilerin saha ile uyumunun önemi ve yerel bilginin karar alma süreçlerine dahil edilmesine yönelik ihtiyaçlar tartışılmıştır. Katılımcılar, üst ölçekten gelen verilerle sahadaki gözlemler arasında farklılıklar olduğunu aktarmıştır. Bu bölümdeki paylaşımlarda, merkezden gelen verilerle sahadaki gözlemler arasındaki uyumsuzluğa ilişkin örneklere yer verilmiştir. Tarım ve hayvancılık alanında Bakanlık tarafından paylaşılan verilerin yalnızca küpeli hayvan sayısını içerdiği ancak küpelemeden kaçınan üreticiler nedeniyle gerçek sayının bu rakamın çok üzerinde olduğu ve eksik kalan bu verinin su tüketimi gibi kritik hesaplamaları doğrudan etkilediği ifade edilmiştir. Benzer biçimde, park ve bahçe budama faaliyetlerinden çıkan dalların yakacak olarak dağıtılmasına karşın bu miktarın herhangi bir veritabanında kayıt altına alınmadığı belirtilmiş ve bu durumdan hareketle yerel gözlemlerin veri sistemine dahil edilmesi ve konuya ilişkin farkındalığın artırılması ihtiyacına işaret edilmiştir. Öte yandan sahadan toplanan verilerin de her zaman gerçeği tam olarak yansıtamadığı vurgulanmıştır. Su kaçak oranlarının resmi kayıtlara doğru yansıtılmasının önemine değinilirken verilerdeki farklılıkların yatırım kararlarını da yanlış yönlendirebileceği ifade edilmiştir. Kaynağında toplanan veri ile ihaleler ve aracı kurumlar üzerinden aktarılan veri birbirinden ayrışması nedeniyle **veri toplama ve doğrulama konusunda doğrudan belediyelere inisiyatif verilmesi önerilmektedir.**

Katılımcıların ortak değerlendirmesine göre, üst ölçekli veri setleri ile yerel gerçeklik arasındaki farklılıklar doğrulama mekanizmalarındaki eksikliklerden ve yetki karmaşasından kaynaklanmaktadır. Bu çerçevede, belediyelere veri doğrulama süreçlerinde daha fazla inisiyatif tanınması, muhtarlar ile saha ekipleri gibi yerel aktörlerin veri üretim süreçlerine daha etkin biçimde dahil edilmesi gerekmektedir.

2.1.5. İklim Kırılganlığı ve Sosyal Veri

Bu başlıkta, toplumun farklı kesimlerinin iklim krizinden etkilenme biçimlerini analiz etmek için kullanılan veri setleri ve mevcut veri alt yapısındaki eksiklikler ele alınmıştır. Katılımcılar nüfus, cinsiyet, engellilik ve genel sosyo-ekonomik verilere erişebildiklerini, ancak kırılganlık analizinde ciddi biçimde zorlandıklarını aktarmıştır. Masadaki büyükşehir belediyesi deneyimi, "kimin daha yoksul olduğunun" tam olarak tespit edilemediğini, enerji yoksulluğu analizlerinin büyük ölçüde varsayıma dayandığını, coğrafi bilgi sistemleri üzerinden çalışılsa da mahalle ölçeğinde veri bulunmadığını, kültürel miras alanlarının (sit alanları) da kırılganlığı artıran ek bir katman oluşturduğunu göstermektedir.

Göç verilerine ulaşabilen ancak bu verilerin doğruluğundan emin olamayan bir başka belediye deneyimi, sosyal hizmetler alanındaki verilerin merkezi kurumlar tarafından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) gerekçesiyle paylaşılmadığını göstermekte; bu durum birden fazla katılımcı tarafından ortak bir sorun olarak dile getirilmektedir. Mahalle bazında yoksul bölgelerin bilindiği, ancak bu bilgiyi destekleyecek somut verinin bulunmadığı; engellilik konusunda da benzer bir veri eksikliği yaşandığı aktarılmaktadır.

2.1.6. Cinsiyete Duyarlı Veri

Bu başlıkta, cinsiyete göre ayrıştırılmış veri üretimine ilişkin mevcut kapasite ve bu alandaki geliştirme ihtiyaçları tartışılmıştır. Mevcut tablo, belediyeler arasında belirgin bir kapasite farkına işaret etmektedir. Kadın Dostu Kentler Eylem Planı bulunan bir belediye deneyimi, her çalışma öncesinde anket standları, kapı kapı görüşmeler ve dijital anketler yoluyla kadınları ve kırılgan grupları kapsayan bir ihtiyaç analizi yürütüldüğünü, bu sürece ilgili daire başkanlığının da doğrudan katkı sunduğunu ortaya koymaktadır. Kadın Çalışmaları biriminden veri temin ettiğini belirten bir büyükşehir belediyesi deneyimi, pozitif ayrımcılığın her alanda sağlanmaya çalışıldığını, Türkiye özelinde kadınları öne çıkarmanın özellikle önem taşıdığını göstermekte; buna karşılık bir başka belediyede cinsiyet eşitliği konusunda sahadan elde edilen verinin son derece kısıtlı kaldığı görülmektedir. Yerel eşitlik eylem planlarının hazırlanması ve stratejik planda buna ilişkin somut projeler üretilmesi önem taşımakta, bu sürecin ancak güçlü bir ihtiyaç analizine dayandığında anlamlı sonuç verebileceği, okullarla kurulacak iş birliklerinin de bu alanda bir kaynak oluşturabileceği değerlendirilmektedir. Masadan çıkan genel öneri, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin yaygınlaştırılması yönündedir.

2.1.7. Masanın Ana Çıkarımları

İklim Verisi Masası'nın en güçlü ortak mesajı, belediyelerin en büyük ihtiyacının yeni veri üretmek değil, güvenilir veriye erişebilmek ve bu veriyi karar alma süreçlerinde kullanılabilecek kurumsal mekanizmaları kurmak olduğu yönünde şekillenmektedir. Katılımcı belediyelerin önemli bir kısmı, İNŞA süreciyle ilk kez sistematik bir veri boşluk analizi gerçekleştirdiğini belirtmektedir. En büyük veri açığının ulaşım sektöründe yoğunlaştığı konusunda güçlü bir ortak görüş bulunmakta; TCDD, Marmaray, karayolları kurumu, liman işletmeleri ve özel ulaşım sağlayıcılarından veri temininde ciddi güçlükler yaşandığı, buna ek olarak enerji, doğalgaz, atık ve liman faaliyetlerine ilişkin verilerde de eksiklikler bulunduğu belirtilmektedir.

Büyükşehir belediyelerinde kurumsallaşmış veri yönetim sistemleri gelişmeye başlamışken, ilçe belediyelerinde bu yapı büyük ölçüde personel yetersizliği nedeniyle henüz oluşmamıştır. İyi uygulama örneklerinde kurum içi iklim sorumluları, düzenli veri talep süreçleri ve ortak veri havuzları öne çıkmaktadır. Belediyeler için temel sorun yalnızca veri toplamak değil, veriyi analiz ederek karar süreçlerine dönüştürmektir; veri toplama sürecinin uzun bir zaman ve yoğun emek gerektirmesi, analiz ve politika geliştirmeye yeterli zaman kalmamasına yol açmaktadır.

Merkezi düzeyden gelen veriler ile sahadaki veriler arasında uyumsuzluklar bulunmakta, doğrulama mekanizmaları eksik kalmaktadır. Bu nedenle yerel gözlemlerin, muhtarların ve saha ekiplerinin bilgi üretim sürecine daha fazla dahil edilmesi gerekmektedir. Sosyal kırılganlık verisine erişim hem KVKK

kaynaklı hukuki kısıtlar hem de kurumlar arası koordinasyon eksikliği nedeniyle özellikle zayıf kalmakta; büyükşehirlerde kadın çalışmaları ve yerel eşitlik eylem planları sayesinde cinsiyete duyarlı veri üretimi nispeten gelişirken, küçük ölçekli belediyelerde bu kapasite sınırlı kalmaktadır.

Bu çerçevede katılımcılar, **Bakanlık koordinasyonunda kurulacak, zorunlu paylaşıma dayanan ve standartlaştırılmış bir ulusal açık veri portalını;** belediyelerin veri toplamaktan çok veri analiz etme kapasitesine yatırım yapılmasını; merkezi kurumlarla sosyal veri paylaşımını güçlendirecek mekanizmaları ve toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin yaygınlaştırılmasını öncelikli ihtiyaçlar olarak sıralamaktadır.

2.1.8. Masanın İyi Uygulamaları

- **İzmir Büyükşehir Belediyesi,** hafriyat verilerinin toplanmasını atık dönüşüm sertifikası şartına bağlayarak veri girişini fiilen zorunlu hale getiren bir mekanizma kurmuş; ayrıca yönetim şeması, düzenli resmi veri talebi ve sürekli güncellenen ortak bir veri havuzuna dayanan kurumsallaşmış bir MRV sistemi geliştirmiştir.
- **İstanbul Büyükşehir Belediyesi,** her birimde bir asil bir yedek olmak üzere, iştirakler dahil toplam 350 kişilik bir "iklim sorumluları" ağı kurarak veri toplama ve izleme sürecini kurum geneline yaymıştır.
- **Bandırma Belediyesi,** enerji yönetimi birimi koordinasyonunda bir veri arayüzü oluşturarak ilgili birimlerden aylık düzenli veri talebi sürecini işletmeye almıştır.
- **Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi,** Kadın Dostu Kentler eylem planı kapsamında anket standları, kapı kapı görüşmeler ve dijital anketlerle kadınlara ve kırılgan gruplara yönelik sistematik bir ihtiyaç analizi yürütmektedir.

2.2. İklim Finansmanı Masası

İklim Finansmanı Masası'nda yürütülen tartışmalar, belediyelerin iklim yatırımlarını uzun vadede sürdürülebilir kılacak yöntemler, uluslararası hibelere bağımlılığın doğurduğu riskler ve uluslararası finansmana erişimi sınırlayan yapısal engeller etrafında şekillenmiştir. Katılımcılar, finansman sorununun yalnızca kaynak bulma meselesi olmadığını; aynı zamanda kurumsal kapasite, proje hazırlık süreçleri ve yönetişim boyutlarını da içeren çok katmanlı bir mesele olduğunu vurgulamaktadır.

2.2.1. Hibelerin Rolü ve Finansman Yaklaşımı

Bu başlıkta, uluslararası hibelere bağımlılığın belediyelerin iklim yatırımları açısından taşıdığı riskler ve buna alternatif oluşturabilecek finansman yaklaşımları tartışılmıştır. Katılımcılar arasında, **uluslararası hibelerin kalıcı bir finansman modeli olarak değil, kredibilite inşası için bir kaldıraç olarak kullanılması gerektiği konusunda güçlü bir görüş birliği** bulunmaktadır. Masadaki ortak deneyimlere göre hibelere bağımlı bir yapı sürdürülemez niteliktedir; **hibelerin öncelikle yol haritası ve fizibilite çalışmalarının tamamlanmasına hizmet etmesi, bu aşamanın ardından finansmanın kendini kompanse edebilir hale gelmesi** gerektiği belirtilmektedir. Projenin kendi içinde bir finansman kurgusu oluşturması gerekirken bu konuda belediyelerde yeterli kapasite bulunmadığı ifade edilmektedir. Kurumların iş geliştirirken genellikle tekil hareket ettiği, Avrupa'daki örneklerde olduğu gibi konsorsiyum yapılarının kurulmasının

ise etkiyi artırabileceği değerlendirilmektedir. Hazırlanan her projenin yaygınlaştırılabilir nitelikte olup olmadığının ayrıca sorgulanması, sorunların kapsamlı biçimde ele alınarak etkinin artırılması gerekmektedir. Beklenen maliyetin çoğu zaman finansman maliyetinin üzerinde seyrettiği; finansman güvencesi bulunmadığında belediyelerin genel motivasyonun da azaldığı görülmektedir.

2.2.2. Uluslararası Finansmana Erişimin Önündeki Engeller

Bu başlıkta, uluslararası finans kuruluşlarının büyükşehir belediyelerine doğrudan kredi sağlayabildiği ancak bu olanağın sınırlı sayıda belediye tarafından kullanılabildiği belirtilerek erişimi kısıtlayan çok boyutlu nedenler ele alınmıştır. Masadaki paylaşımlarda, finansmana erişimi kısıtlayan nedenler arasında **kurumsal kapasite eksikliği ile belediye başkanı ve belediye üst yönetimi tarafından sahiplenme boyutları öne çıkmıştır**. Finansmana erişim konusunda kurumsal kapasite kadar belirleyici olan kurumsal sahiplenme konusunda yaşanan aksaklıkların projelerin başlatılması yönünde engel teşkil ettiği aktarılmıştır. Bu çerçevede, finansmana erişimi kolaylaştırmak için yerel ve merkezi düzeydeki aktörler arasındaki koordinasyonun ve çok düzeyli yönetişimin güçlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Masadaki paylaşımlara göre karar vericilerle iletişimde ortaya çıkan kavram farklılıkları, yani aynı terimlerin uygulama birimleri ile karar alıcılar arasında farklı anlamlarda kullanılması, projelerin amacı dışında beklentilere yol açabilmektedir. Yurttaşın projelere katılımının sınırlı kalması önemli bir sorun olarak öne çıkmakta ve bu soruna karşılık sivil katılımın güçlendirilmesi ve proje fikirlerinin halka doğrudan sorulması gerektiği ifade edilmektedir. İklim değişikliğine ilişkin genel farkındalığın düşük olmasının ise halkın daha temel ihtiyaçlarının öne çıktığı bağlamlarda iklim taleplerinin ikinci plana düşmesine yol açtığı ifade edilmektedir.

Katılımcılar, inovatif bir proje fikrinin tek başına yeterli olmadığı konusunda görüş birliğine varmıştır. Arka plan çalışması ve planlaması eksik kalan pek çok proje fikri bu nedenle finansman bulamamakta; mevcut iyi projeler ise yeterli iletişim çalışması yürütülmediğinde görünürlük kazanamamaktadır. Yenilikçi önerilerin bir araya getirilerek daha güçlü projelere dönüştürülmesi mümkün olmakla birlikte, duyuru eksikliği nedeniyle bu potansiyel değerlendirilememektedir. Öte yandan finansal verilerdeki zayıflık ve ulusal düzeyde tutarlı bir veri tabanının bulunmaması, veri toplansa dahi kayıtların ulusal ölçekte eksik kalmasına yol açmaktadır. Belediyelerin finansmana erişimini ise **dış borçlanma izinleri, borç stoku limitleri, teminat yapısı ve kur riski** gibi unsurların her biri etkilemekte; bu unsurlar bir arada değerlendirildiğinde erişim sorununun tek bir nedene değil, çok boyutlu bir yapıya dayandığı görülmektedir.

2.2.3. Finansman Modeli Seçim Kriterleri

Bu başlıkta, belediyelerin projelerine uygun finansman modelini seçerken esas aldığı kriterler ele alınmıştır. Katılımcıların ortak değerlendirmesine göre **kamu-özel ortaklığı modeli genellikle belediyeler tarafından tercih edilmemekte, hibe daha güvenli bir seçenek olarak görülmektedir.** Bazı belediyeler belirli finansman araçlarına erişememekte; karbon kredisi mekanizması mevcut olmakla birlikte fiilen kullanılmamakta, yeşil finansman ise yavaş yavaş yaygınlaşmaktadır. Katı atık yönetimi alanındaki projelerin kendi gelirleriyle finansmanını kompanse edebilen yapısı öne çıkarken, belediye iştirakleri özel teşebbüslerle ortaklık konusuna çekinceli yaklaştığı ifade edilirken; buna karşılık belediyelerin projeleri hayata geçirmek için ön plana çıkması ve geleceğe hazırlanması gerektiği vurgulanmaktadır.

Finansörlerin bir projeyi değerlendirirken **öncelikli olarak projenin kendi içinde sürdürülebilir olup olmadığına önem verdiği; projelerin bu sürdürülebilirliği kendi kurgusu içinde göstermek durumunda olduğu** ifade edilmiştir. Küresel enerji politikalarındaki dalgalanmalar, örneğin bazı ülkelerin Ukrayna Savaşı'nın ardından kömüre, bazılarının nükleer enerjiye yönelmesinin çevresel sonuçlar doğurduğu; temel ihtiyaçların baskın olduğu ülke ve şehirlerde iklim gündemi ikinci plana düşebildiği belirtilmiştir.

2.2.4. Ulusal Ölçekte Standartlaşma İhtiyacı

Bu başlıkta, ulusal iklim stratejilerinin şehir ekonomilerini de kapsayan yol haritalarıyla uygulamaya aktarılması ihtiyacı tartışılmıştır. Masadaki paylaşımlarda, özel sektör tarafından sunulan bazı çözümlerin ticari tanıtım niteliği taşıdığına dikkat çekilmiş ve bir belediye deneyimi üzerinden ilçe belediyelerinden veri toplanarak bir yazılım sistemine aktarılmasına dayanan bir yaklaşım örnek olarak aktarılmıştır. Bu kapsamda, ilçe belediyeleri için bir veri modülü oluşturulması ve bu modülün büyükşehir belediyesi aracılığıyla cüzi bir ücret karşılığında kullanılabilmesi gibi seçenekler tartışılmıştır. Ancak katılımcılar, parçalı girişimler yerine **standartlaşmayı ve kavram birliğini sağlayan ulusal ölçekte ortak bir platforma** ihtiyaç duyulduğunu vurgulamıştır. Bu doğrultuda akademik çalışmaların ve Yerel İklim Değişikliği Eylem Planı (YİDEP) sürecinin devam ettiği belirtilmiştir. Ayrıca yerel yönetimlerin COP31 süreci için temsiliyeti gündeme gelmiş; ulusal verilerin toplanmasının COP31 sürecine de katkı sağlayacağı vurgulanmıştır.

2.2.5. Düşük Emisyon Bölgeleri

Bu başlıkta, mevzuatta yer alan Düşük Emisyon Alanı oluşturma yetkisine ilişkin belediyeler arasındaki farkındalık düzeyi ve bu alandaki uygulama olanakları ele alınmıştır. Masada bulunan bazı belediyelerde bu konuda çalışmalar yürütülürken, bazı belediyelerde karar vericilerin bu yetkiden haberdar olmadığı görülmektedir. Katılımcılar, bu tür bölgelerin **öncelikle afet durumlarında devreye girecek alanlar olarak kurgulanabileceğini, çocukların yoğun bulunduğu bölgelerde bu tür projelerin daha kolay kabul gördüğünü, vatandaş bilimi yaklaşımıyla oluşturulacak bilimsel projelerin bu alanda önem taşıdığını belirtmiştir.** Karbon emisyon verilerinin izlenmesi ve bu verilerden somut projeler üretilmesi öncelikli bir ihtiyaç olarak öne çıkmıştır..

2.2.6. Dirençlilik Yatırımları ve Toplumsal Farkındalık

Önleyici yatırımların uzun vadede ekonomik açıdan rasyonel olduğu bilinmesine rağmen bütçe önceliklerinde geride kalması, masanın en canlı tartışma alanlarından birini oluşturmuştur. Belediyelerde görünürlüğü daha fazla olan projelerin önceliklendirilmesine yönelik bir eğilim olduğu; toplumsal bilinç düzeyinin bu bağlamda belirleyici bir rol oynadığı ve farkındalık eksikliğinin iklime duyarlı projelerin hayata geçirilmesi güçleştirdiği ifade edilmiştir. **Bu doğrultuda sünger asfalt gibi doğa tabanlı çözümlerin yaygınlaştırılması için toplumsal desteğin önemine ve gerekliliğine vurgu yapılmıştır.**

Sürdürülebilir ulaşım uygulamalarının önündeki engeller arasında ise bireysel taşıt kullanımının yüksek seyretmesi sayılmış; buna karşılık belirli saatlerde bazı bölgelerin araç trafiğine kapatılması uygulanabilir bir öneri olarak dile getirilmiştir.

2.2.7. Masanın Ana Çıkarımları

İklim Finansmanı Masası'nın en güçlü ortak mesajı, **uluslararası hibelerin kalıcı bir finansman modeli değil, proje olgunluğu ve kredibilite inşası için kullanılacak bir kaldıraç olarak konumlandırılması gerektiği** yönünde şekillenmektedir. Belediyelerin projelerini hayata geçirebilmesi büyük ölçüde kurumsal kapasiteye, siyasi sahiplenmeye ve proje hazırlama becerisine bağlıdır; iyi proje fikirlerinin dahi arka plan çalışması ve görünürlük eksikliği nedeniyle finansmana erişemediği görülmektedir.

Uluslararası finansmana erişim; dış borçlanma izinleri, teminat yapısı ve kur riski gibi yapısal unsurların yanı sıra, kurumsal kapasite ve karar vericiler arasındaki iletişim ve sahiplenme sorunlarıyla da sınırlanmaktadır. Finansman modeli tercihinde belediyelerin kredi sicili ve projenin kendi içindeki sürdürülebilirliği belirleyici olmakta; hibe kaynaklarının azalması, belediyeleri kendi gelir mekanizmalarına dayanan modellere yönelmeye zorlamaktadır. Ulusal ölçekte standartlaştırılmış, kavram birliğini sağlayan bir platform ihtiyacı ile düşük emisyon bölgeleri ve dirençlilik yatırımları gibi başlıklarda toplumsal farkındalığın ve kurumsal sahiplenmenin güçlendirilmesi, masanın öne çıkan ortak önceliklerini oluşturmaktadır.

2.2.8. Masanın İyi Uygulamaları

- İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin güçlü kredi sicili ve düzenli borç ödeme performansı, uluslararası finansmana erişimde kendisine somut bir avantaj sağlamaktadır.

2.3. Ekolojik Dönüşüm Masası

Ekolojik Dönüşüm Masası'nda yürütülen tartışmalar, iklim eylem planlarının diğer planlama belgeleriyle uyumu, doğa temelli çözümlerin yaygınlaştırılması, habitat parçalanması, kentsel dönüşümde doğa koruma ilkeleri, maladaptasyon örnekleri ve kent ormanlarının sera gazı envanterindeki yeri etrafında şekillenmiştir. Katılımcılar, ekolojik dönüşümün önündeki engellerin büyük ölçüde mevzuat boşluklarından değil, kurumlar arası yetki karmaşasından ve belediye içi koordinasyon eksikliğinden kaynaklandığını ortaya koymuştur.

2.3.1. İklim Eylem Planlarının Diğer Politika Belgeleriyle Uyumu

Bu başlıkta, iklim planlarının Stratejik Plan başta olmak üzere diğer politika ve planlama belgeleriyle ilişkisi ele alınmıştır. Büyükşehir belediyelerinden birinin deneyimi, eylem planı, "check-up" uygulaması, Yeşil Şehir Eylem Planı (GCAP) ve Stratejik Plan'ın birbirinden farklı olmakla birlikte birbirini tamamlayan işlevlere sahip olduğunu göstermektedir. "Check-up" uygulaması enerji sektörünü ve kurumsal çalışmaları izlemeye yönelirken, GCAP daha kısa vadeli, birim bazlı ve yatırım odaklı eylemleri kapsamakta; Strateji Birimi tarafından hazırlanan Stratejik Plan ise büyük ölçüde bütçe süreçleri doğrultusunda şekillenmektedir. Bazı büyükşehir belediyelerinde benzer bir yapı kurulmuş olmakla birlikte, dış paydaşlardan veri temininde güçlük yaşanmakta ve bu nedenle Yerel İklim Değişikliği Eylem Planı (YİDEP) benzeri bir yapının oluşturulmasına çalışılmaktadır.

Masaya yansıyan bir başka örnekte, Strateji Birimi koordinasyonunda ortak bir veri tabanı oluşturularak üç aylık periyodik tablolarla "çevre çalışmaları" başlığı altında stratejik plana uyumlu geri bildirim alındığı belirtilirken **Stratejik Plan'ın izlenmesini denetleyen üst bir irade bulunmadığı ifade edilmiştir.** Büt-

çenin SECAP (Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı) raporlarına istinaden uygulanmasının mümkün olabileceği, zira bütçenin Stratejik Plan'a göre onaylandığı; Stratejik Plan'daki gibi performans göstergelerinin bu alanda da kullanılmasının hesap verebilirlik açısından faydalı olacağı değerlendirilmiştir. Belediyeler arasında mevcut uyum düzeyinin farklılaştığı; bazı YİDEP, SECAP ve GCAP örneklerinin Stratejik Plan ile ilişki kurabildiği ancak bu ilişkinin bazı örneklerde yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Stratejik planda öngörülen faaliyetlerin bütçeyle karşılık bulması beklenirken, sürecin çoğu zaman tersine işlediği; **önce bütçenin belirlendiği, Stratejik Planın ise mevcut bütçe olanaklarına göre şekillendirildiği gündeme gelmiştir.**

Stratejik Plan hazırlamanın yasal bir zorunluluk olmasına karşın plana fiilen uyulması konusunda aksaklıklar yaşandığı ifade edilmiştir. Buna karşın büyükşehir belediyelerinde Stratejik Plan performans göstergelerinin sıkı biçimde takip edildiği ve planın fiilen bağlayıcı bir çerçeve oluşturduğu belirtilmiştir. İklim değişikliği konusunun çok boyutlu doğası nedeniyle birden fazla birimi ilgilendirmesi, uyum ve takibin önündeki en büyük zorluk olarak tanımlanmakta; bu ihtiyaca yanıt olarak NetZeroCities'in önerdiği "dönüşüm ekibi" (transition team) modeli öne çıkmaktadır. Takip ve koordinasyon için belediyelerin geliştirdiği çözümler iyi uygulama örneği olarak kaydedilmiştir. Her birimde bir asil bir yedek "iklim sorumlusu" belirlenmesi (kurum genelinde 300'ün üzerinde kişi), Strateji Birimi koordinasyonunda tüm daire başkanlıklarının erişebildiği ortak bir veri tabanı üzerinde çalışılması ve tüm birimlerin faaliyetlerini tabi tuttuğu bir "iklim testi" uygulamasının geliştirilmesi masada paylaşılan iyi uygulamalar olmuştur. Tartışmaların sonunda, belediye iç denetçilerinden birinin değerlendirmelerini iklim perspektifiyle yürütmek üzere görevlendirilmesi ve belediye faaliyetlerinin bu perspektiften incelenmesi de önerilmiştir.

2.3.2. Doğa Temelli Çözümlerin Yaygınlaştırılmasının Önündeki Kısıtlar

Masada doğa temelli çözümlere (yağmur hasadı, kurakçıl peyzaj vb.) ilişkin mevzuat düzeyi ve bu çözümlerin yaygınlaştırılmasının önündeki kısıtlar ele alınmıştır. Mevzuatın henüz gelişim sürecinde olduğu ifade edilirken metropol ölçeğinde şekillenmesine karşın büyük ölçekli uygulamaları mümkün kılmadığı, bu nedenle uygulamaların çoğunlukla yapı ölçeğinde sınırlı kaldığı belirtilmiştir. Bu çerçevede maliyet en temel engel olarak öne çıkarken doğa temelli çözümlerin yerel halk nezdinde "yatırım yapılmadığı" izlenimi doğurarak olumsuz bir imaj algısına yol açabildiği ifade edilmiştir. Belediyelerde bulunan mevcut malzemelerin doğa temelli yaklaşımlara elverişli olmaması, tasarımların yeniden gözden geçirilmesini gerekli kıldığı ancak bu revizyonların proje takvimleriyle bağdaşmadığı gündeme gelmiştir. İklimle uyumlu peyzaj uygulamaları ve su tüketimi konusundaki bilgi ve farkındalık eksikliği, özellikle çim kullanımı ve yüksek su tüketen bitkilere yönelik talepler nezdinde öne çıkmıştır. Siteler ölçeğinde belirlenecek pilot uygulama alanları ile bu yaklaşımın hayata geçirilmesine uygun bir zemin oluşturulabileceği belirtilmiştir.

Yaygınlaştırmanın önündeki en önemli zorlukların maliyet ve yerleşik alışkanlıklar olduğu görülmekte ve bu alışkanlıklar kurumsal ve toplumsal olmak üzere iki düzeyde ele alınmaktadır. **Kurumsal düzeyde, mevcut malzemelerin kullanılmaya devam edilmesi ve mevcut ihale usullerinin doğa temelli çözümlere uygun olmaması geçiş sürecini zorlaştırırken; toplumsal düzeyde, halkın alışkanlıklarının dönüştürülmesi kritik önem taşımaktadır.** Nitekim parklarda çim kullanımını bırakma yönündeki giri-

şimlerin halkın tepkisiyle karşılaştığı birçok deneyim paylaşılmıştır. Öncelikle doğa temelli çözümlere odaklanan bir envanter çalışması yapılması, ardından bu uygulamaların yol gösterici pilotlar olarak hayata geçirilmesi ve yaygınlaştırılması önerilmiştir. Bu kapsamda, doğa temelli çözümlerin yalnızca uygulanması değil, bu uygulamaların etkili biçimde anlatılması ve iletişim süreçleri de en az uygulamanın kendisi kadar önem taşımaktadır.

2.3.3. Habitat Parçalanması, Ekolojik Koridorlar ve Doğal Alanların Korunması

Bu başlıkta, habitat parçalanmasına karşı yürütülen iyileştirici çalışmalar ve doğal alanların imar baskısına karşı korunmasına yönelik mekanizmalar ele alınmıştır. Büyük ölçekli ulusal altyapı projelerinin doğuracağı sonuçlara ilişkin uzmanlar ve teknik ekiplerle birlikte değerlendirilen görüşler kamuoyuyla paylaşılmakta; bu kapsamda su kaynakları üzerindeki etkiler, habitat kaybı ve biyolojik çeşitlilikteki azalma riskleri özellikle öne çıkmaktadır. Bu başlıkta en temel sorunun **belediyelerdeki yetki eksikliği olduğu,** büyük ölçekli ulusal altyapı projelerinin belediyelerin bu alandaki planlama kapasitesini doğrudan etkilediği görülmektedir.

İmar birimlerinin de sürece dahil edilmesinin, çok düzeyli yönetişim yaklaşımının önemli bir unsurunu oluşturduğu; karbon yutak alanlarının değerlendirilmesi açısından ilgili teknik birimlerin masada yer almasının ise kritik önem taşıdığı ifade edilmiştir. Ayrıca, imar planlarında yoğunluk artırıcı değişikliklere getirilen cezai yaptırımlara benzer şekilde, **kanun düzeyinde engelleyici hükümlerin oluşturulmasının yerel yönetimlerin hareket alanını güçlendirebileceği belirtilmiştir.** Masanın öne çıkan önerilerinden biri imar planlarında yoğunluk artırıcı değişiklikleri engellemeye yönelik ağırlaştırıcı hükümlere benzer şekilde, **habitat parçalanmasını önlemek ve biyolojik çeşitliliği korumak amacıyla sınırlandırıcı hükümlerin getirilmesi olmuştur.**

İyi uygulama örneği olarak ise kırsal kalkınma odaklı bir proje ile çiftçi eğitimine yönelik bir merkez masaya taşınmıştır.

2.3.4. Kentsel Dönüşümde Karbon Nötr Yaklaşımlar ve Doğa Koruma İlkeleri

Kentsel dönüşüm uygulamalarında karbon nötr ve iklime dirençli yaklaşımların benimsenme düzeyini tartışmaya açan bu bölümde, kamuda konut üretiminde görev alan merkezi kurumların "yeşil bina" uygulamaları açısından örnek teşkil edebilecek bir rol üstlenebileceği belirtilmiştir. Yetki kısıtlarının bulunduğu alanlarda yasal yönlendirme mümkün olabilirken, kamu tasarruf tedbirleri nedeniyle yeni bina inşasının gerçekleştirilemediği; mevcut büyük ölçekli bir yapının su verimliliği kriterlerine uygun biçimde dönüştürülmesinin maliyetinin ise neredeyse yeni bir bina inşa etmekle eşdeğer düzeye ulaşabildiği ifade edilmiştir. Bu durumun tasarruf tedbirleri ile iklim dönüşümü hedefleri arasında bir ayrışmaya neden olduğu, kısa vadeli tasarruf amacıyla getirilen kısıtların uzun vadede daha yüksek maliyetlere yol açabileceği belirtilmiştir. Bu alanda özellikle **finansman boyutunu içeren ulusal teşvik mekanizmalarına ihtiyaç duyulmakta; iklim duyarlı uygulamaların müteahhitlerin performans değerlendirme süreçlerine yansıtılması teşvik edici bir araç olarak değerlendirilmektedir.**

Masadaki paylaşımlarda, plastik üretimi azaltılmadan ambalaj atıklarının etkin biçimde sınırlandırılamayacağı örneği üzerinden, bazı sorunların yalnızca belediyelerin müdahalesiyle çözülemeyeceğine dik-

kat çekilmiştir. Benzer şekilde, belediyelerin gri su kullanımı gibi alanlarda yeterli yetkiye sahip olmadığı ve bu alanlarda teşvik mekanizmalarının güçlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Söz konusu örneklerden hareketle, merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasındaki görev ve yetki paylaşımının netleştirilmesi ve belediyelerin uygulama kapasitesini destekleyecek mekanizmaların geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Belediyelerin kendi hizmet binalarını çevresel etkileri azaltan sistemlere dönüştürme girişimlerinin mevcut tasarruf tedbirleri nedeniyle mali açıdan kısıtlılıklarla karşılaştığı; bu durumun hem yeni yapı yatırımlarını hem de mevcut yapı stoğunun dönüşümünü zorlaştırdığı belirtilmiştir. Çözüm önerileri kapsamında, **belediye iştirakleri ile merkezi ölçekte konut ve altyapı üreten kurumların yeşil bina uygulamalarını hayata geçirerek örnek ve yönlendirici bir rol üstlenmesi** gündeme gelmiştir. Ayrıca, **ulusal teşvik mekanizmalarının geliştirilmesi,** müteahhitlerin iklime duyarlı inşa süreçlerine ilişkin yükümlülüklerinin tanımlanması ve bu yükümlülüklerin merkezi düzeyde denetlenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

2.3.5. Maladaptasyon ve Malmitigasyon Uygulamaları

Masadaki tartışmalar, iklim uyumuna yönelik müdahalelerin her zaman beklenen sonuçları üretmediğini; teknik açıdan uygun görülen bazı uygulamaların, uygulama biçimleri, mekansal etkileri ve toplumsal algı nedeniyle maladaptasyon ve malmitigasyon riskleri doğurabildiğini ortaya koymaktadır.

Belediye deneyimlerinde paylaşılan örneklerden biri, su tutan cüruf taşıyla döşenmiş ve düzenli sulama gerektiren bir yeşil kavşak uygulamasıdır. Teknik açıdan faydalı olduğu değerlendirilen bu uygulama, estetik beklentilerle örtüşmemesi nedeniyle vatandaşlar tarafından "yeşil alanın yok edilmesi" şeklinde algılanmıştır. Bu eleştiriler sonucunda ikinci bir kavşak uygulaması hayata geçirilememiş, proje yarım kalmış ve yakın dönemde yeniden değerlendirme sürecine alınmıştır. Benzer şekilde, su tüketimi yüksek bitkiler yerine alternatif peyzaj çözümlerinin uygulamaya konulmasının da halk nezdinde olumsuz tepkilerle karşılaşabildiği görülmektedir. Bu deneyimler, iklim uyumu uygulamalarında teknik doğruluğun tek başına yeterli olmadığını; toplumsal kabul ve iletişim boyutunun da belirleyici olduğunu göstermektedir.

Kısa vadede olumlu etkiler yarattığı düşünülen ancak uzun vadede önemli sorunlar doğurabilen uygulamalar arasında atık yönetimi de öne çıkmaktadır. Bazı bitkisel atıkların toprağa anlamlı bir katkı sağlamadığı, bazılarının ise tehlikeli atık niteliği taşıyabildiği dikkate alındığında, **farklı atık türlerine yönelik yönetim ve bertaraf yöntemlerinin ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiği** vurgulanmıştır.

Masada paylaşılan diğer maladaptasyon örnekleri arasında, güneş enerjisi santrallerinin (GES) tarım statüsünden çıkarılan alanlarda kurulması ile iklime duyarlı görünen ancak gerçekte bu niteliği taşımayan insan yapımı gölet uygulamaları yer almıştır. GES'lerin bina ve diğer yapılı çevre unsurlarına entegre edilmesinin daha uygun bir yaklaşım olacağı, bu doğrultuda arazi vasfı değiştirilen alanlarda GES kurulmasını engelleyecek kısıtlayıcı düzenlemelerin geliştirilmesinin gündeme getirildiği aktarılmıştır. Gölet uygulamalarında ise iyi niyetle başlatılan çalışmaların su verimliliği açısından ters etki yaratabildiği dile getirilmiştir.

Tartışmalar, bu tür uygulamaların önlenmesinde **yalnızca teknik düzenlemelerin değil, toplumsal dönüşümün de kritik bir unsur olduğunu göstermiştir.** Bununla birlikte, uygulama süreçlerinde yaşanan sorunların önemli bir bölümünün **yetki paylaşımıyla ilişkili olduğu; yetki karmaşasının yalnızca merkezi ve yerel yönetimler arasında değil, büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyeleri arasında da bulunduğu aktarılmıştır.**

Öneri olarak, belediye iştirakleri ile merkezi ölçekte konut ve altyapı üreten kurumların **"yeşil bina" uygulamalarını doğrudan hayata geçirerek özendirici ve yol gösterici bir rol üstlenebileceği ifade edilmiştir.**

2.3.6. Kent Ormanları, Yutak Alanlar ve Gönüllü Karbon Piyasası

Bu başlıkta, kent ormanlarının ve yeşil alanların sera gazı envanterindeki yeri ile gönüllü karbon piyasası potansiyeli ele alınmıştır. Tartışmalar, karbon yutak kapasitesinin yalnızca ormanlarla sınırlı olmadığına; şeker pancarı ve kenevir gibi bazı bitki türlerinin belirli koşullarda daha yüksek karbon tutma potansiyeli taşıdığına işaret etmiştir. Bu doğrultuda, **yerel koşullara uygun bitki türlerinin belirlenmesine yönelik bir envanter çalışmasının yürütülebileceği** gündeme getirilmiştir.

Belediye sınırları içerisindeki orman alanlarının önemli bir bölümünden doğrudan yararlanılamadığı, bu nedenle Valilikle ortak çalışma yürütülmesinin gerekli olduğu ifade edilmiş ve karbon yutak alanlarının yönetiminde kurumlar arası koordinasyonun ve yetki paylaşımının öneminin üzerinde durulmuştur.

Masada paylaşılan deneyimlerde, karbon yutma katsayısı yüksek bitki türlerinin maliyetleri nedeniyle bütçe önceliklendirmesinde geri planda kaldığı, son ağaçlandırma çalışmasında maliyet avantajı nedeniyle çam türünün tercih edildiği aktarılmıştır. Ayrıca, **millet bahçesi gibi büyük ölçekli parkların yerel yönetimlere devrinin yeniden değerlendirilmesi** ve bu alanlarda tercih edilen bitki örtüsünün iklim hedefleri doğrultusunda gözden geçirilmesi gerektiği yönündeki görüşler de masaya yansımıştır.

Birimler arası koordinasyona ilişkin olumlu deneyimler, bir program kapsamında farklı birimlerin birlikte çalışmasının ve disiplinlerarası, kurumsal eşgüdümü esas alan bir yaklaşımın sürecin başlangıcından itibaren benimsenmesinin daha etkili sonuçlar üretme potansiyeline işaret etmektedir. Kent estetiği gibi özelleşmiş uzmanlık alanlarında faaliyet gösteren birimlerde iklim uyumu ve doğa temelli çözümler öncelikli gündemler arasında yer almamasına karşın projelerin çok birimli bir yapıyla yürütülmesi iklim duyarlı yaklaşımların tasarım süreçlerine çok daha güçlü biçimde yansımasına olanak sağlamaktadır.

İklim boyutunun stratejik planlama süreçlerindeki konumu tartışılırken, ulaşım alanında da benzer bir tablo ortaya çıkmaktadır. Sokak iyileştirme projelerinde ilgili dairelerin stratejik rolünün yeterince net tanımlanmaması ve görev dağılımlarındaki belirsizlikler, kurum içi koordinasyonun zayıf halkalarından biri olarak öne çıkmaktadır. Teknik birimlerde mevcut olan bilgi birikimi önemli bir kapasite oluşturmakla birlikte, bu kapasitenin kurum genelinde daha sistematik bir görev ve bilgi paylaşımıyla desteklenmesi ihtiyacı dikkat çekmektedir.

Yönetim değişiklikleri, belediyelerde iklim politikalarının sürekliliğini etkileyen temel unsurlardan biri olarak öne çıkmıştır. Yönetim değişikliklerine bağlı olarak önceliklerin uzun vadeli bütçe ve kurum-

sal planlarla her zaman yeterince ilişkilendirilemediği ifade edilirken bu durumun belediyelerin genel olarak daha kısa vadeli ve düşük etkili planlamalara yönelmesi riskine sebep olabileceği belirtilmiştir. Bu nedenle, iklim değişikliğiyle mücadeleye yönelik çalışmaların yalnızca üst yönetimin önceliklerine bağlı kalmaması, tüm birimler tarafından benimsenen ve kurumsal düzeyde sürdürülen bir politikaya dönüşmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Kurumsallaşma ve sürdürülebilirlik açısından, kurum içinde sorunların farkında olan ve çözüm üretme kapasitesine sahip personelin varlığı önemli bir avantaj olarak değerlendirilirken personelin bilgi ve deneyiminin karar alma süreçlerine yeterince yansımadığı ifade edilmiştir. Bu noktada, henüz uygulamaya geçirilmemiş olan bir "iklim testi formu", belediye faaliyetlerinin iklim üzerindeki etkilerini değerlendirmeye yönelik bir araç önerisi olarak paylaşılmıştır.

Kurumsal kapasitenin yanı sıra, envanter ve veri eksikliği de önemli bir sorun alanı olarak tartışmalarda öne çıkmıştır. Özellikle **yerel koşullara uygun, az su tüketen ve yüksek karbon yutma kapasitesine sahip bitki türlerinin belirlenmesine ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.** Bununla birlikte, bu türlerin maliyetlerinin bütçe önceliklendirmesinde dezavantaj yaratabildiğine dikkat çekilmiştir.

Veri eksikliğiyle bağlantılı bir diğer sorun ise yetki ve sorumlulukların farklı kurumlar arasında dağılması olarak gündeme getirilmiştir. Bir alanın yutak alan olarak tanımlanması durumunda Orman Genel Müdürlüğünün yetki alanına girebilmesi, gerekli verilerin ilgili kurumlardan temininde yaşanan güçlükler ve millet bahçelerinin belediyelerin doğrudan tasarrufunda olmamasına rağmen yutak alan pilotları olarak değerlendirilebilmesi bu alandaki koordinasyon ihtiyacını ortaya koyan hususlar olarak ifade edilmiştir.

Son olarak, belediyelerin ihale ve satın alma süreçlerinin iklim hedeflerini destekleyecek biçimde düzenlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu doğrultuda, malzeme, hizmet ve personel teminine ilişkin kararların iklim değişikliği üzerindeki etkilerinin de değerlendirmeye katılması, kurumsal karar alma süreçlerinin iklim değişikliğine uyum ve azaltım perspektifiyle ele alınması açısından önemli bir ihtiyaç olarak öne çıkmıştır. Buradan hareketle **sosyal satın alma uygulamalarına benzer şekilde iklim etkilerini gözeten yeşil satın alma kriterlerinin, teşvik mekanizmalarının ve uygulama standartlarının geliştirilmesi önerilmiştir.**

2.3.7. Masanın Ana Çıkarımları

Ekolojik Dönüşüm Masası'nda ortaya çıkan en güçlü ortak mesaj, bu alandaki engellerin büyük ölçüde **mevzuat eksikliğinden değil, yetki karmaşası ve kurum içi koordinasyon zayıflığından kaynaklandığı** yönünde şekillenmektedir. İklim eylem planları ile Stratejik Plan ve bütçe süreçleri arasında henüz güçlü ve bağlayıcı bir ilişkinin tam anlamıyla kurulamadığı görülürken performans göstergeleri hesap verebilirliği güçlendirebilecek önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır.

Doğa temelli çözümlerin yaygınlaştırılmasının önündeki temel engelin yalnızca maliyet olmadığı ifade edilirken **kurumsal ve toplumsal alışkanlıkların belirleyici bir rol oynadığı görülmektedir.** Bu çerçevede bir envanter çalışmasının yürütülmesi, pilot uygulamaların geliştirilmesi ve etkili iletişim süreçlerinin kurgulanması öncelikli adımlar olarak öne çıkmaktadır. Habitat parçalanması ve kent ormanlarının korunması konusunda ise temel sorun yetki eksikliği ve kurumlar arası koordinasyon yetersizliği olarak

ifade edilmektedir. Bu bağlamda kamu tasarruf tedbirlerinin bazı durumlarda iklim hedefleriyle örtüşmediği, kısa vadeli tasarruf yaklaşımının uzun vadede daha yüksek maliyetlere yol açabileceği belirtilmektedir.

İyi niyetle tasarlanmasına rağmen beklenen sonucu üretmeyen veya ters etki yaratabilen uygulamalar, yani maladaptasyon örnekleri, belediyelerde yaygın olarak görülmektedir. Bu tür uygulamaların önlenebilmesi için veri temelli karar alma, doğrulama mekanizmaları ve açık bir mevzuat çerçevesine ihtiyaç duyulmaktadır. İklim değişikliği meselesinin kurum içinde birden fazla birimi ilgilendiren çok boyutlu yapısı, koordinasyon eksikliği nedeniyle en önemli yönetişim sorunlarından biri olarak öne çıkmakta; bu boşluğun giderilmesinde **iç denetim mekanizmaları ile iklim değişikliğine duyarlı satın alma uygulamaları destekleyici araçlar olarak değerlendirilmektedir.** Son olarak, yönetim değişikliklerinin proje sürekliliğini zayıflatabildiği; bu nedenle **iklim politikalarının üst yönetimin önceliklerinin ötesinde kurumsal düzeyde sahiplenilen ve sürekliliği güvence altına alınmış bir politika çerçevesi içinde yürütülmesi gerektiği yönünde ortak bir yaklaşım oluşmuştur.**

2.3.8. Masanın İyi Uygulamaları

- **İstanbul Büyükşehir Belediyesi,** her birimde bir asil ve bir yedek "iklim elçisi" olacak şekilde 300'ün üzerinde iklim sorumlusundan oluşan bir yapı çerçevesinde eylem planı, check-up, GCAP ve Stratejik Plan gibi farklı planlama belgelerini birbirini tamamlayan bütüncül bir sistem içinde işletmektedir.

- **Balıkesir Büyükşehir Belediyesi,** Strateji Birimi koordinasyonunda tüm daire başkanlıklarının erişimine açık ortak bir veri tabanı oluşturarak üç aylık periyodik tablolar aracılığıyla Stratejik Plan ile uyumlu bir geri bildirim mekanizması geliştirmiştir. Ayrıca çiftçi eğitimine yönelik bir merkez aracılığıyla kırsal alanların iklim uyum kapasitesini destekleyen çalışmalar yürütmektedir.

- **Gaziantep Büyükşehir Belediyesi,** tüm birimlerin faaliyetlerini iklim etkisi açısından değerlendirmeye tabi tutacak bir "iklim testi" uygulaması geliştirmekte; ayrıca satın alma süreçlerinde iklim perspektifini gözeten bir uygulamayı halihazırda yürütmektedir.

- **Ankara Büyükşehir Belediyesi,** kırsal kalkınma odaklı bir proje aracılığıyla ekolojik iyileştirme ve doğa koruma alanında örnek gösterilebilecek bir uygulama yürütmektedir.

- **Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi,** su kaybı ve kaçaklarının izlenmesine yönelik bir belgelendirme ve izleme çalışması yürütmektedir.

2.4. Toplumsal Dönüşüm Masası

Toplumsal Dönüşüm Masası'nda sosyal kırılganlık ve iklim riskleri, özellikle fosil yakıta bağımlı bölgelerde adil geçiş, kırılgan grupların mekansal analizi, enerji yoksulluğu ve iklim eylem planlarının cinsiyet eşitliği perspektifiyle güçlendirilmesi konuları ele alınmıştır. Tartışmalar, iklim nötre geçiş sürecinin teknik boyutları kadar toplumsal boyutunun da güçlü bir kanıt tabanına, kurumlar arası eşgüdüme ve kapsayıcı bir yaklaşıma ihtiyaç duyduğunu ortaya koymuştur.

2.4.1. Sosyal Kırılganlık ve İklim Riskleri

Bu masadaki tartışmalarda iklim değişikliğinin kentlerdeki tüm kesimleri aynı ölçüde etkilemediği; ekonomik açıdan dezavantajlı gruplar, göçmenler, Roman yurttaşlar, işsizler, yaşlılar ve altyapısı yetersiz mahallelerde yaşayan kesimlerin iklim risklerine karşı belirgin biçimde daha kırılgan bir konumda bulundukları gündeme gelmiştir. **Yerelde iklim değişikliğine uyum çalışmalarının gelir düzeyi, sağlık, eğitim, istihdam, barınma koşulları, yaş, cinsiyet ve teknolojik olanaklara erişim gibi sosyal belirleyicileri bir arada gözetmesi gerektiği belirtilmiştir.** Ekonomik farklılıkların kent içinde mekansal bir ayrışmaya yol açtığı ve belediyelerin hizmet sunumunda güçlüklere neden olduğu belirtilirken doğalgaz altyapısı bulunmasına karşın ekonomik gerekçelerle kömür kullanılmaya devam eden mahallelerde, **mevcut sosyal yardım politikalarının temiz enerji ve düşük karbonlu çözümleri destekleyecek biçimde yeniden kurgulanması gerektiği fakat mevcut ekonomik dezavantajların bunun önünde önemli bir engel teşkil ettiği ifade edilmiştir.** Bu bağlamda altyapısı eski, afet riski yüksek ve kira bedelleri düşük bölgelerde kırılgan grupların yoğunlaşması, iklim değişikliğine uyum yatırımlarında bu mahallelere öncelik tanınmasını gerekli kılmaktadır.

Katılımcılar **iklim değişikliği ile sağlık, sosyal hizmetler ve kentsel altyapı arasındaki ilişkinin bütüncül biçimde ele alınması gerektiğini vurgulamış; kreşlerin, hastanelerin, toplanma alanlarının, erken uyarı sistemlerinin ve kamusal alanların farklı toplumsal grupların erişimi gözetilerek planlanmasının önem taşıdığına dikkat çekmiştir.** Sel, kuraklık ve aşırı hava olaylarının da yalnızca fiziksel etkileriyle değil, yol açtığı refah kaybı ve hizmetlere erişim üzerindeki sonuçlarıyla birlikte değerlendirilmesi gerektiği belirtilirken yerelde iklim değişikliğine uyum çalışmalarına **sosyal hizmet uzmanlarının daha fazla dahil edilmesi ve iklim değişikliği ile ilgili çalışma yürüten birimler ile sosyal hizmetler ve halkla ilişkiler birimleri arasında düzenli bir koordinasyon mekanizması kurulması gerektiği dile getirilmiştir.**

Veriye dayalı karar alma mekanizmalarının güçlendirilmesinin önemine dikkat çekilirken belediye birimleri, merkezi yönetim, özel sektör ve diğer kurumlar arasında veri paylaşımı ve koordinasyon ihtiyacına vurgu yapılmıştır. **Sosyal kırılganlık analizlerinin iklim eylem planlarında yeterince yer almadığı; verilerin yaş, cinsiyet, gelir düzeyi ve mekansal dağılım gibi değişkenlere göre ayrıştırılması, farklı veri setlerinin birlikte değerlendirilmesi, hazırlanan planlar arasında eşgüdüm kurulması ve uygulamaların düzenli olarak izlenmesi bu açığı kapatacak önemli adımlar olarak ifade edilmiştir.** Toplumsal katılımın tek taraflı bilgilendirme faaliyetlerinin ötesinde karşılıklı diyaloğa ve geri bildirime açık sürekli mekanizmalar olarak kurgulanması gerektiğinin önemine değinilirken farklı yaş ve meslek gruplarından gönüllülerin sürece dahil edildiği uygulamaların belediye ile yerel halk arasındaki iletişimi güçlendirebileceği belirtilmiştir. İklim politikalarının toplum tarafından benimsenmesi için saha temelli araştırmaların artırılması, erken yaşlardan itibaren iklim değişikliğine ilişkin farkındalık eğitimlerinin desteklenmesi ve yerel ihtiyaçların doğrudan vatandaşlardan elde edilen verilerle belirlenmesi öne çıkan önceliklerdendir.

Bu başlığa ilişkin genel değerlendirme, **sosyal kırılganlık göstergelerinin yerel iklim eylem planlarına dahil edilmesi, risklerin mahalle ölçeğinde analiz edilmesi, dezavantajlı gruplara öncelik verilmesi, kurumlar arası veri yönetimi ve koordinasyon mekanizmalarının güçlendirilmesi ve toplumla sürekli iletişim kuran katılımcı yapıların geliştirilmesi gerektiği yönündedir.** Gelir düzeyi, yaş, cinsiyet, engel-

lilik durumu, sağlık koşulları, istihdam yapısı, barınma koşulları ve temel hizmetlere erişim gibi kırılganlık göstergelerini içeren ayrıştırılmış verilerin düzenli biçimde üretilip analiz edilmesi bu doğrultuda kritik önem taşımaktadır. Aşırı hava olayları, kentsel ısı adası etkisi, enerji yoksulluğu, su kıtlığı ve afet riskleri gibi **iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin farklı toplumsal gruplar üzerindeki farklılaşan sonuçlarını ortaya koyacak saha temelli araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.** İklim değişikliğine uyuma yönelik çalışmaların fiziksel altyapı ve çevresel risklerin yanı sıra sosyal hizmetler, sağlık, barınma, yoksullukla mücadele, enerji erişimi ve dezavantajlı grupların ihtiyaçları ile ilişkilendirilmesi gerekmektedir. Yerel eşitlik politikaları ile iklim değişikliğine uyum politikaları arasında bağlantı kurulması, farklı hedef grupların ihtiyaçlarının planlama süreçlerine dahil edilmesi ve kaynakların etkin ve verimli kullanımı adına da önem arz etmektedir. Bu doğrultuda belediyeler, kamu kurumları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları, özel sektör ve yerel topluluklar arasındaki iş birliği hem kanıt üretimini hem de uyum politikalarının uygulanabilirliğini güçlendirmesi açısından elzemdir.

2.4.2. Adil Geçiş ve Fosil Yakıta Bağımlı Bölgelerde İstihdam

Bu başlıkta, fosil yakıta dayalı sektörlerde çalışan iş gücünün korunmasının adil geçiş sürecindeki önceliği ve dönüşümün istihdam üzerindeki etkileri ele alınmıştır. Katılımcılar, **fosil yakıtlardan çıkış sürecinin çalışanların işlerini ve geçim kaynaklarını koruyan bir anlayışla yürütülmesi gerektiğini vurgulamış; alternatif istihdam olanakları sunulmadan gerçekleştirilecek bir dönüşümün toplumsal tepkiye ve mağduriyete yol açabileceğine dikkat çekmiştir.** Bu nedenle çalışanların yeni sektörlere geçişini destekleyecek mesleki eğitim, yeniden beceri kazandırma ve **yeşil beceri programlarının geliştirilmesi öncelikli bir ihtiyaç olarak öne çıkmaktadır.** Yeşil dönüşümle birlikte belediyelerde ve yerelde yeni istihdam alanlarının ortaya çıkabileceği, belediyelerin istihdam ofisleri ve benzeri yapılar aracılığıyla iş gücü piyasasındaki dönüşüme katkı sağlayabileceği dile getirilmiştir. Ancak birçok belediye kendisini doğrudan istihdam politikalarının bir aktörü olarak görmemektedir. Bu bağlamda özellikle küçük ölçekli belediyelerin teknik bilgi, personel, finansman ve kurumsal kapasite bakımından desteklenmesi gerekmektedir.

Masadaki paylaşımlarda fosil yakıt kullanımından çıkışın her bölgede aynı koşullarda gerçekleşemeyeceği; kırsal, yüksek rakımlı veya enerji altyapısı sınırlı yerleşimlerde kömür ve odun kullanımına uygulanabilir alternatifler sunulmadan yasaklayıcı bir yaklaşım benimsenmesinin mümkün olmadığı gündeme getirilmiştir. Bu nedenle **geçiş politikalarının coğrafi, demografik ve yerel ekonomik koşullara göre tasarlanması gerekmektedir.** Belediyelerde adil geçişin uygulanmasına ilişkin bilgi, koordinasyon ve önceliklendirme eksikliği bulunduğu gözlemlenmiştir. Bu kapsamda **merkezi yönetimin mevzuat, görev dağılımı, finansman ve uygulama araçları konusunda belediyelere rehberlik etmesine ve hazırlanacak düzenlemelerin büyükşehirler ile küçük ve orta ölçekli belediyelerin farklı kapasite ve ihtiyaçlarını gözeten, ölçeğe duyarlı bir yapıda olmasına ihtiyaç duyulmaktadır.** Kamu, özel sektör, belediyeler ve çalışanlar arasındaki istişarenin güçlendirilmesi de aynı ölçüde önem arz etmektedir. Nitekim mevzuat hazırlıklarında uygulayıcı görüşlerinin yeterince alınmaması uygulama sorunlarına yol açmaktadır. Bu bağlamda özel sektörün geçiş sürecine ilişkin yatırım ihtiyaçlarının belirlenerek dönüşüm planlarının ilgili taraflarla birlikte hazırlanması gerekmektedir. Bununla birlikte **bazı işletmelerin**

çevresel tedbirleri uygulamak yerine mali yaptırımları karşılamayı daha düşük maliyetli bulması nedeniyle yaptırımların gerçek anlamda caydırıcı hale getirilmesi ve özel sektörün temiz üretim teknolojilerine geçişini destekleyecek mevzuat ile teşvik mekanizmalarının birlikte geliştirilmesi elzemdir.

Bu başlıkta iş gücünün korunması, alternatif istihdam alanlarının oluşturulması, çalışanlara yeni beceriler kazandırılması, belediyelerin kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi ve geçiş sürecinin yerel koşullara göre tasarlanması adil geçişin temel öncelikleri olarak öne çıkmıştır. Dönüşümün çalışanları ve dezavantajlı grupları sürecin dışında bırakmayan, katılımcı, kapsayıcı ve sosyal koruma odaklı bir yaklaşımla yürütülmesi bu önceliklerin ortak paydasını oluşturmaktadır. Adil geçiş sürecinin istihdam üzerindeki etkilerini yönetebilmek için yeni ve sürdürülebilir ekonomik faaliyet alanlarının desteklenmesi önem taşımakta; mevcut istihdam yapısının, çalışan profillerinin, beceri ihtiyaçlarının ve bölgesel ekonomik bağımlılıkların ortaya konulması, dönüşüm politikalarının yerel ihtiyaçlara uygun tasarlanması açısından belirleyici olmaktadır. Bu kapsamda kamu kurumları, üniversiteler, sanayi ve ticaret odaları ile meslek kuruluşlarının iş birliğinde yerel ölçekte mevcut durumun tespit edilmesi; yenilenebilir enerji, enerji verimliliği, döngüsel ekonomi, yeşil üretim ve bakım-onarım hizmetleri gibi alanlarda yerel istihdam olanaklarının geliştirilmesi, fosil yakıta bağımlı bölgelerde ekonomik çeşitliliği artıracaktır. Mevcut çalışanların deneyim ve becerilerinin yeni sektörlerde değerlendirilebilmesi için geçiş programları oluşturulması, dönüşümden doğrudan etkilenecek çalışanların ve yerel toplulukların sürece dahil edilmesi ise politikaların uygulanabilirliği ve toplumsal kabulü açısından belirleyici bir önem taşımaktadır.

2.4.3. İklim Adaleti için Sosyo-Mekansal Analiz ve Veri Altyapısı

Bu başlıkta, belediyelerde dezavantajlı grupların ve risk altındaki nüfusun mekansal dağılımına dayalı bir kanıt tabanının kurulmasına yönelik ihtiyaçlar değerlendirilmiştir. Belediyelerin sosyal kırılganlık ve iklim risklerini mekansal olarak değerlendiren proje ve analizleri henüz yeterli düzeyde değildir; özellikle küçük ölçekli belediyeler personel, araç, teknik altyapı ve mali kaynak yetersizliği nedeniyle öncelikle atık toplama gibi temel hizmetleri yerine getirmeye çalışmaktadır. **Merkezi yönetim tarafından hazırlanan düzenlemelerin, belediyeler arasındaki nüfus, coğrafya ve kurumsal kapasite farklılıklarını gözetecek ve küçük ölçekli belediyelerin ihtiyaçlarını destekleyecek biçimde yeniden yapılandırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır;** zira aynı yükümlülüklerin büyükşehirler ile küçük ölçekli belediyelere aynı biçimde uygulanması, özel sektörle iş birliği, hizmet alımı ve satın alma süreçlerinde sorunlara yol açmaktadır. Bu nedenle **ölçeğe duyarlı düzenlemelere ve küçük belediyeler için ortak veya bölgesel hizmet modellerine ihtiyaç bulunmaktadır.**

Dezavantajlı gruplara ilişkin ihtiyaç analizlerinin yapılabilmesi ve veriye dayalı planlama sistemlerinin kurulabilmesi için öncelikle belediyelerde bulunan sosyoekonomik ve mekansal verilerin ortak bir veri sisteminde bir araya getirilmesi gerekmektedir. Mevcut mekansal analizler çoğunlukla fiziksel risklere odaklanmakta, **gelir düzeyi, yaş, cinsiyet, engellilik durumu, sağlık, barınma koşulları, enerji yoksulluğu ve hizmetlere erişim gibi sosyal göstergeler ise analizlere yeterince dahil edilmemektedir.** Mahalle çalıştayları ve yüz yüze görüşmeler, yerel ihtiyaçların ve resmi verilerde görünmeyen sorunların tespitine katkı sağlayabileceği değerlendirilmiştir. Sosyoekonomik açıdan dezavantajlı mahallelerde

enerji dönüşümünü destekleyen uygulamalar da iklim politikaları ile sosyal kalkınmayı bir araya getirebileceği ifade edilirken bu çalışmaların hangi belediye birimi tarafından yürütüleceğine dair tek bir yapı öne çıkmamış; bunun yerine iklim değişikliği, sosyal hizmetler, strateji geliştirme, şehir planlama ve coğrafi bilgi sistemleri birimleri arasında eşgüdüm kurulması, teknik kapasitenin geliştirilmesi, gerçekçi proje ve bütçe hazırlanması, finansmana erişimin kolaylaştırılması ve sosyal kırılganlık göstergelerinin mekansal analizlere dahil edilmesi temel ihtiyaçlar olarak öne çıkmıştır.

Bu alanda kanıt tabanının oluşturulmasındaki ilk adım, belediye nezdinde iklim değişikliğinin mekansal etkilerinin yanı sıra sosyo-ekonomik etkilerine ilişkin somut örnekler üzerinden farkındalık yaratılması ve bu farkındalığın somut araçlarla desteklenmesidir. Belediye ölçeğinde **iklim değişikliğinin mekansal ve sosyoekonomik etkilerini birlikte ele alan, kesişimsel analizlere olanak tanıyan bir veri altyapısının geliştirilmesine ihtiyaç duyulmakta;** veri üretimi ve analizi kapasitesinin güçlendirilmesi, birimler arası koordinasyon mekanizmalarının kurulması, mahalle ölçeğinde saha araştırmalarının artırılması ve katılımcı planlama süreçlerinin geliştirilmesi öncelikli çalışma alanları olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda üniversiteler ve kurumsal kapasite gelişimi açısından belediye birlikleri ile kurulacak iş birliklerinin de belirleyici bir rol oynayacağı ifade edilmiştir.

2.4.4. Enerji Yoksulluğu

Bu bölümde, belediyelerin enerji yoksulluğuyla mücadele kapsamında yürüttüğü uygulamalar ile düşük gelirli hanelerin enerjiye erişimini güvence altına alacak destek mekanizmaları ele alınmıştır. Masadaki paylaşımlara göre belediyelerde enerji yoksulluğunu doğrudan ölçen ve mekansal olarak izleyen sistematik çalışmalar henüz yeterli düzeyde değildir. Düşük gelirli hanelere yönelik destekler ağırlıklı olarak fatura ve kömür yardımları üzerinden yürütülmekte, **enerji yoksulluğuna özgü veri, gösterge ve politika araçları ise sınırlı kalmaktadır.** Mevcut sosyal yardımlar hanelerin acil ihtiyaçlarını karşılamakla birlikte gelir yetersizliği, istihdama erişim, düşük enerji verimliliğine sahip konutlar ve temiz enerji alternatiflerinin bulunmaması gibi temel nedenleri ortadan kaldırmamaktadır. Bu nedenle **enerji desteklerinin istihdam, mesleki eğitim, yeşil beceriler ve konutların enerji verimliliğini artırmaya yönelik uygulamalarla birlikte ele alınması gerekmektedir.**

Fosil yakıtların yerine kullanılabilecek seçeneklerin her yerleşimin coğrafi, ekonomik ve altyapısal koşulları temelinde analiz edilmesi gerektiği dile getirilirken özellikle küçük ve kırsal belediyeler doğalgaz, temiz enerji altyapısı ve finansman gibi konuları tek başına yönetemediği ifade edilmiştir. Bu durum merkezi yönetimin mevzuat, kaynak ve altyapı yatırımları bakımından daha etkin rol üstlenmesine duyulan ihtiyacın aciliyetini ortaya koymaktadır. Küçük belediyelerde enerji yoksulluğu kavramına ilişkin farkındalık sınırlı kalmakta, iklim çalışmaları çoğunlukla atık yönetimi üzerinden ele alınmaktadır. Bu kapsamda enerji, binalar, sanayi, ulaşım ve iklim adaleti gibi konuların da yerel iklim politikalarına dahil edilmesi gerekmektedir. Belediye birimleri ve enerji firmaları arasındaki koordinasyon ve veri paylaşımı eksikliği enerji yoksulluğuna ilişkin kanıt oluşturmayı güçleştirmekte; **hane geliri, enerji giderleri, kullanılan yakıt türü, konutların enerji verimliliği ve enerjiye kesintisiz erişim gibi göstergelerin birlikte değerlendirilmesi bu açığı kapatacak bir adım olarak öne çıkmaktadır.**

Enerji yoksulluğuyla mücadelenin yalnızca mali yardımlar odağında değil temiz enerjiye erişimi, istihdamı, eğitimi ve sosyal korumayı bir araya getiren bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerektiği-

nin altı çizilmiştir. Kurumsal farkındalığın artırılması, belediyelere teknik destek sağlanması ve merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında yetki ve sorumlulukların belirlenerek iş birliği ve finansal destek mekanizmalarının kurulması bu yaklaşımın temel bileşenleri olarak öne çıkmaktadır. Nitekim enerji yoksulluğuyla mücadeleye yönelik uygulamalar halihazırda sınırlı ve çoğunlukla sosyal yardım odaklı kalmakta, düşük gelirli hanelere yönelik yakacak desteği ve benzeri destek mekanizmaları büyük ölçüde fosil yakıtlara bağımlılığı sürdüren yaklaşımlar (örneğin kömür yardımı) üzerinden şekillenmektedir. Enerji yoksulluğunun iklim değişikliği, enerji verimliliği, sağlıklı konut koşulları ve sosyal eşitsizliklerle ilişkili çok boyutlu bir sorun olarak ele alınmasına yönelik çalışmalar yeterince yaygın değildir; **düşük gelirli hanelerin enerjiye erişimini güvence altına alacak destek mekanizmalarının kısa vadeli sosyal yardımların ötesine geçerek uzun vadeli ve dönüşüm odaklı biçimde geliştirilmesi, enerji yoksulluğunun yalnızca sosyal yardım alanının değil, uyum, konut ve enerji dönüşümü politikalarının da ortak konusu olarak ele alınmasını gerekli kılmaktadır.**

2.4.5. Cinsiyet Eşitliği ve İklim Eylemi

Bu bölümde, iklim eylem planlarının cinsiyet eşitliği perspektifiyle değerlendirilme düzeyi ve kadınların iklim eyleminde etkin aktörler olarak konumlandırılmasına yönelik ihtiyaçlar ele alınmıştır. Belediyelerin iklim eylem planlarını sistematik biçimde cinsiyet perspektifiyle değerlendirmesine yönelik çalışmalar henüz yeterli düzeyde değildir; **kadınların iklim değişikliğinden farklı etkilenme biçimlerini gösterecek, cinsiyete göre ayrıştırılmış veri ve göstergelere ihtiyaç bulunmaktadır. Suya ve enerjiye erişim, aşırı sıcaklıklar, çalışma koşulları, bakım sorumlulukları ve kamusal alan güvenliği, kadınların iklim değişikliğinden etkilenme biçimini belirleyen başlıca alanlardır. İklimlendirme teknolojilerine erişimi kısıtlı konutlarda yaşayan, açık alanda çalışan veya çocuk ve yaşlı bakımını üstlenen kadınlar iklim risklerine karşı daha kırılgan olabilmektedir.**

Masadaki ortak görüşe göre halk eğitim merkezleri, kreşler, okullar ve işyerleri aracılığıyla iklim değişikliğine ilişkin farkındalık eğitimleri yaygınlaştırılabilir. Sanayi, tekstil, tarım ve hizmet sektörlerinde verilen iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin aşırı sıcaklıklar ve diğer iklim risklerini kapsayacak biçimde genişletilmesi de aynı ölçüde önemlidir. Aşırı sıcak ve yağış dönemlerinde mesai saatlerinin esnetilmesi, ilave dinlenme süreleri ve iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine bağlı özel izinler gibi uygulamaların değerlendirilebileceği ancak evden çalışma gibi çözümlerin haneler arası konut, enerji ve teknik imkan farkları nedeniyle herkese eşit fayda sağlamayabileceği ifade edilmiştir. **Parkların ve kamusal alanların kadınlar, çocuklar, yaşlılar, bakım verenler ve hareket kabiliyeti sınırlı kişiler için güvenli ve erişilebilir olması gerektiği belirtilirken katılımcı ve kapsayıcı planlama süreçlerinin önemine vurgu yapılmıştır.**

Katılımcıların ortak kanaatine göre kadınlar, iklim değişikliğinden en çok etkilenen ana grup olmalarının yanı sıra tarım, gıda, enerji, tekstil, hizmetler ve yerel yönetim alanlarında dönüşüme yön verebilecek etkin aktörlerdir. Bu doğrultuda **kadınların yeşil sektörlere ve mesleki eğitimlere erişiminin desteklenmesi, bakım sorumluluklarını gözeten çalışma koşullarının geliştirilmesi ve karar alma mekanizmalarına katılımlarının artırılması temel ihtiyaçlar olarak öne çıkmaktadır. İklim eylem planlarının cinsiyet göstergeleriyle izlenmesi, sağlık ve çalışma yaşamına ilişkin iklim verilerinin geliştirilmesi ve kadınların planlama ile uygulama süreçlerine doğrudan katılımının sağlanması bu ihtiyaçların tamamlayıcı unsurlarıdır.**

Masadaki genel değerlendirme, iklim eylem planlarının cinsiyet eşitliği perspektifiyle ele alınmasına yönelik çalışmaların sınırlı kaldığını, iklim politikaları ile yerel eşitlik politikaları arasındaki bağlantının yeterince güçlü kurulamadığını ortaya koymuştur. Belediyeler tarafından hazırlanan İklim Değişikliği Eylem Planları ile Yerel Eşitlik Eylem Planları arasında çoğu zaman yeterli eşgüdüm bulunmamakta; iklim politikalarının kadınlar, erkekler ve farklı toplumsal gruplar üzerindeki farklılaşan etkilerini ortaya koyan cinsiyete duyarlı göstergelere ve somut hedeflere de yeterince yer verilmemektedir. İklim değişikliğinin cinsiyet eşitsizliğini derinleştiren etkilerine dair farkındalık düzeyi de yeterli değildir; bu nedenle iklim eylem planlarının cinsiyet eşitliği perspektifiyle güçlendirilmesi için öncelikle kadınların iklim risklerine maruziyetini ve uyum kapasitesini ortaya koyan çalışmaların geliştirilmesi gerekmektedir.

2.4.6. Gündeme Gelen Diğer Hususlar

Bu bölümde, yönlendirici sorulara doğrudan bağlı kalmaksızın masada gündeme gelen tamamlayıcı hususlar ele alınmıştır.

Katılımcılar uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarının belediyelere teknik destek, kapasite geliştirme, finansmana erişim ve iyi uygulama paylaşımı konularında katkı sağlayabileceğini belirtirken bununla birlikte kırsal ve küçük ölçekteki belediye sınırları içerisinde iklim alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının hem sayı hem kurumsal kapasite bakımından sınırlı kaldığını belirtmiştir. **Muhtarlıkların, mahallelerde yaşayan grupları ve yerel ihtiyaçları yakından tanımaları nedeniyle iklim politikalarının yerelleştirilmesinde önemli bir rol üstlenebileceği** gündeme getirilmiştir. Bununla birlikte muhtarlıkların çoğunlukla temel belediye hizmetlerine odaklandığı; iklim değişikliği, enerji yoksulluğu, cinsiyet eşitliği, iklim adaleti ve adil geçiş konularında bilgilendirme ve kapasite geliştirme ihtiyacı bulunduğu ifade edilmiştir. Bu çalışmaların yalnızca belediyeler üzerinden değil, merkezi ve yerel kamu kurumlarının da katıldığı çok aktörlü bir yapıyla yürütülmesi gerektiğine değinilirken özellikle tarım işçilerinin ve açık alanda çalışan kadınların aşırı sıcaklara karşı korunmasında muhtarlar ve diğer yerel aktörler bilgilendirme işlevi üstlenebileceği; çalışma saatlerinin düzenlenmesi, sağlık risklerinin duyurulması ve koruyucu tedbirlerin yaygınlaştırılmasında mahalle düzeyindeki iletişim kanallarının da bu amaçla kullanılabileceği belirtilmiştir.

Belediye meclislerinin yaş ve cinsiyet dağılımının, farklı toplumsal grupların karar alma süreçlerindeki temsilini değerlendirmek bakımından önem taşıdığı; iklim politikalarının kapsayıcılığının güçlendirilmesi için yerel karar alma mekanizmalarında temsil çeşitliliğinin gözetilmesi gerektiği dile getirilmiştir. Adil geçiş stratejilerinin yerel kalkınma perspektifiyle hazırlanmasının da aynı ölçüde önemli olduğu ifade edilirken bu doğrultuda yerel ihtiyaç ve beklentilerin belirlenmesi amacıyla anketler ve yüz yüze görüşmeler yapılması, farklı sektörlerin ve toplumsal grupların ayrı ayrı değerlendirilmesi, yerel katılımın güçlendirilmesi ve planlanan müdahalelerin sosyal etkilerinin analiz edilmesi öncelikli çalışma alanları olarak öne çıkmaktadır.

2.4.7. Masanın Ana Çıkarımları

Toplumsal Dönüşüm Masası'nın ortaya koyduğu en temel bulgu, yerel düzeyde farklı hedef grupların ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik ihtiyaç analizlerinin henüz yeterli düzeyde gerçekleştirilemediğidir. **Kapsayıcı hizmet sunumunu destekleyecek veri üretimine duyulan ihtiyaç öne çıkarken, mevcut verilerin analiz edilmesine yönelik kurumsal kapasite sınırlı kalmakta; planlama süreçlerinde me-**

kansal ve toplumsal risk analizleri somut çıktılar üretmek amacıyla yeterince kullanılmamakta, veri mevcut olduğunda dahi kesişimsel analizler gerçekleştirilememektedir. Yerel Eşitlik Eylem Planları ile İklim Değişikliği Eylem Planları arasındaki eşgüdüm eksikliği de bu tabloyu pekiştiren bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Hem kent sakinleri nezdinde hem de belediye bünyesinde iklim değişikliği, cinsiyet eşitliği ve diğer kesişen politika alanlarına ilişkin farkındalığın artırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır; bu kapsamda üniversitelerin bilgi ve araştırma kapasitesinden, sivil toplum kuruluşlarının deneyiminden yararlanılması, yerel yönetim birliklerinin de farkındalık ve kapasite geliştirme çalışmalarında daha etkin rol üstlenmesi önem taşımaktadır. Belediyeler hizmet sunumunda farklı hedef grupların ihtiyaçlarını ölçeklerine ve kurumsal kapasitelerine bağlı olarak yeterince gözetememekte; özellikle nüfusu daha az, mali kapasitesi sınırlı belediyeler atık yönetimi gibi temel çevre yönetimi hizmetlerine öncelik vermek durumunda kalmakta, bu da sosyal kapsayıcılık ve adil dönüşümün toplumsal boyutlarının yeterince önceliklendirilememesine yol açmaktadır.

İklim değişikliğinin çok disiplinli yapısı, çevre yönetimi ve iklim birimlerinin yanı sıra **sosyal yardım, sosyal hizmetler, şehir planlama ve park ve bahçeler gibi farklı birimler arasında eşgüdümün güçlendirilmesini** gerekli kılmaktadır. Küçük ölçekli ve mali kapasitesi sınırlı belediyeler için farklılaştırılmış kapasite geliştirme modellerinin oluşturulması, belediyeler, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliğinin geliştirilmesi bu ihtiyacın karşılanmasında belirleyici olacaktır. Adil dönüşüm yalnızca yeşil dönüşümün teknik boyutlarıyla sınırlı bir biçimde değil kapsayıcı hizmet sunumu, sağlıklı çevrede yaşama hakkı ve iklim adaleti ilkeleri doğrultusunda **hak temelli bir yaklaşımla** değerlendirilmelidir. Nitekim enerji yoksulluğu gibi konular belediyelerin gündeminde yeterince yer bulamamakta, mevcut destekler ise fosil yakıtlara bağımlılığı sürdüren yaklaşımlar üzerinden yürütülmektedir. Son olarak, fosilden çıkış ve yeşil dönüşüm konusunda merkezi yönetim tarafından **ulusal ölçekte bir çerçeve** çizilmesi, belediyelerin süreçteki rolünün netleştirilmesi ve yerel yönetim birlikleri aracılığıyla belediyelere kurumsal kapasite gelişimine yönelik destek ve rehberlik ile finansal destek sağlanmasına yönelik ihtiyaçlar öne çıkmaktadır.

2.4.8. Masanın İyi Uygulamaları

Bu masada tartışılan hususlar büyük ölçüde ulusal düzeyde ihtiyaç duyulan çerçeve ve mekanizmalara odaklanmıştır. Diğer masalardan farklı olarak belirli bir belediyeye atfedilebilecek somut bir iyi uygulama örneği bu başlık altında kayda geçmemiştir. Masada öne çıkan ortak çerçeve ve destekleyici mekanizma ihtiyacı, iklim adaleti ve toplumsal dönüşümün COP31 sürecinde yerel yönetimler adına öncelikle gündeme taşınması gereken başlıklardan biri olduğuna işaret etmektedir.

3. Sonuç Yerine: COP31'e Doğru İNŞA Belediyelerinden 6 Temel Politika Mesajı

İklim değişikliğiyle mücadelede artık yalnızca hedeflerin belirlenmesi değil, bu hedeflerin yerel düzeyde uygulanma yöntemleri ve uygulamayı mümkün kılan koşullar da belirleyici önem taşıyor. Sera gazı emisyonlarının azaltılmasından iklim değişikliğine uyuma, enerji dönüşümünden afet risklerinin azaltılmasına kadar birçok alanda belediyeler önemli sorumluluklar üstleniyor. Ancak bu sorumlulukların etkili biçimde yerine getirilebilmesi, belediyelerin yetki, kaynak ve kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesini gerektiriyor.

Marmara Belediyeler Birliği olarak Türkiye'nin farklı bölgelerinden 55 belediye ile yürüttüğümüz **İNŞA – İklim Nötr Şehirler Ağı** kapsamında edindiğimiz deneyimler, belediyelerin iklim dönüşümünde karşılaştıkları güçlüklerin önemli ölçüde ortak olduğunu gösterdi. Belediyelerin ölçekleri, kaynakları ve kurumsal kapasiteleri farklılaşsa da güvenilir verilere erişim, iklim finansmanı, teknik uzmanlık, kurumlar arası koordinasyon ve planların uygulamaya dönüştürülmesi gibi ihtiyaçlar ortak zorluk alanları olarak öne çıkıyor.

Bu deneyimlerden hareketle, belediyelerin mevcut sorumluluklarını etkili bir biçimde yerine getirebilecekleri kurumsal, teknik ve finansal koşulların güçlendirilmesi temel bir politika önceliği olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede belediyelerin yalnızca ulusal iklim politikalarının uygulayıcısı olarak değil, bu politikaların hazırlanması, uygulanması ve izlenmesinde etkin rol üstlenen karar ortakları olarak konumlandırılması gerekmektedir.

Aynı zamanda iklim hedeflerinin somut yatırımlara dönüşebilmesi için finansmana erişimin ötesine geçen, proje hazırlığını, teknik kapasiteyi ve kurumsal sürekliliği destekleyen mekanizmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu mekanizmalar tasarlanırken büyükşehirlerden küçük ilçe belediyelerine kadar yerel yönetimlerin farklı ölçekleri ve ihtiyaçları gözetilmelidir. Belediyelerin ihtiyaç duyduğu iklim verilerine erişim kolaylaştırılmalı ve verilerin planlama, yatırım ve izleme süreçlerinde etkin biçimde kullanılması sağlanmalıdır.

Bütün bu çalışmaların merkezinde ise iklim dönüşümünün toplumsal ve ekolojik boyutu yer almalıdır. İklim politikaları yalnızca emisyon azaltımını değil; enerji yoksulluğunu, sosyal eşitsizlikleri, kırılgan grupların ihtiyaçlarını, ekosistemin korunmasını ve şehirlerin iklim risklerine karşı dayanıklılığını da birlikte ele almalıdır.

COP31, küresel iklim hedefleri ile yerel uygulamalar arasındaki bağı güçlendirmek ve belediyelerin iklim yönetişimindeki rolünü ileriye taşımak açısından önemli bir fırsat sunmaktadır. Bu doğrultuda aşağıda sunulan altı temel politika mesajı, İNŞA kapsamında gerçekleştirilen yuvarlak masa görüşmelerinde ortaya çıkan ortak ihtiyaç ve öncelikler temel alınarak geliştirilmiştir. Bu mesajlar, belediyelerin iklim hedeflerini uygulamaya aktarabilmeleri için gerekli koşulları ve ulusal ve uluslararası düzeyde güçlendirilmesi gereken destek mekanizmalarını ortaya koymaktadır. Her politika mesajı, önce görüşmelerde dile getirilen görüşleri, ardından bu görüşlerin işaret ettiği sonucu ve buradan çıkan politika önerisini sunmaktadır.

Yuvarlak Masa Görüşmelerinden Çıkan 6 Temel Politika Mesajı

1. İklim politikaları ve destek mekanizmaları belediyelerin ölçeğini, kapasitesini ve yerel ihtiyaçlarını gözetmelidir.

Çalıştayda, politika ve destek mekanizmalarında belediyeler arasındaki ölçek ve kapasite farklılıklarının gözetilmesinin önemi sıklıkla vurgulandı. Küçük ölçekli belediyelerin, büyükşehir belediyelerine kıyasla çoğu zaman çok daha sınırlı bir kurumsal kapasiteyle çalıştığı belirtilerek ulusal düzenlemelerin ve raporlama yükümlülüklerinin, yerel koşullara göre daha fazla esneklik ve orantılılık sağlaması gerektiği ifade edildi.

Katılımcılar, bu farklılıkların yalnızca raporlama yükümlülüklerinde değil; finansmana erişim, teknik destek, veri yönetimi ve iklim eylem planlarının uygulanması süreçlerinde de belirleyici olduğunu dile getirdi. Belediyelerin benzer hedeflere ulaşabilmesinin, her birine aynı desteklerin sunulmasından ziyade ihtiyaçlarına ve uygulama kapasitelerine uygun mekanizmaların geliştirilmesini gerektirdiği vurgulandı. Özellikle kurumsal kapasitesi sınırlı belediyeler için belediyeler arası mentorluk, ortak hizmet modelleri, teknik uzmanlık paylaşımı ve uzun vadeli kapasite geliştirme programları öne çıkan ihtiyaçlar arasında yer aldı.

Bu bulgular neye işaret ediyor?

Belediyeler arasındaki ölçek ve kapasite farkı, yalnızca hedef ve sorumluluk düzeyinde değil; raporlama yükünden finansmana erişime, teknik destekten veri yönetimine kadar iklim eyleminin bütün aşamalarında belirleyici olmaktadır. Tek tip kural ve destek paketleri, sınırlı kapasiteli belediyelerle büyükşehirler arasındaki farkı kapatmak yerine derinleştirme riski taşımaktadır. Bu nedenle ulusal düzenlemeler, raporlama yükümlülükleri ve destek programları belediyelerin ölçeğine ve kapasitesine göre orantılı ve esnek biçimde tasarlanmalı; kurumsal kapasitesi sınırlı belediyeler için belediyeler arası mentorluk, ortak hizmet modelleri ve teknik uzmanlık paylaşımı güçlendirilmelidir.

2. İklim verisi ortak bir kamusal altyapı olarak ele alınmalı ve kanıta dayalı karar alma süreçleri güçlendirilmelidir.

Çalıştay boyunca belediyeler, asıl sorunun veri üretmek değil, diğer kamu kurumlarında ve özel sektör aktörlerinde halihazırda bulunan bilgilere erişmek olduğunu vurguladı. Ulaşım kuruluşları, enerji dağıtım şirketleri ve diğer sektörel kuruluşların yerel iklim planlaması için gerekli veri setlerine çoğu zaman sahip olduğu; ancak bu verilerin parçalı yapıda, birbiriyle uyumsuz formatlarda veya belediyelerin erişimine kapalı durumda bulunduğu belirtildi. Bunun sonucunda belediyelerin, mevcut bilgilere ulaşmak için yürüttükleri görüşmelere önemli ölçüde zaman harcadığı; analiz, izleme ve kanıta dayalı karar alma süreçlerine ayırabilecekleri süre ve kurumsal kapasitenin ise azaldığı ifade edildi.

Bu nedenle katılımcılar, veri paylaşım yükümlülüklerinin ortak raporlama standartları ve kurumlar arası protokollerle desteklendiği, ulusal düzeyde koordine edilen bir altyapıya ihtiyaç duyulduğunu vurguladı. Böyle bir çerçevenin yalnızca verilere erişimi kolaylaştırmakla kalmayıp kurumsal kapasiteleri birbirinden farklı belediyelerin verilerini de karşılaştırılabilir kılacağı dile getirildi.

Katılımcılar ayrıca, veriler mevcut olduğunda dahi pek çok belediyenin iklim, mekansal ve sosyoekonomik verileri birlikte ele alan çapraz analizleri yürütecek kurumsal kapasiteye henüz sahip olmadığını dile getirdi; bu durumun, veriye dayalı bulguların stratejik planlamaya ve yatırım kararlarına dönüştürülmesini sınırladığı vurgulandı.

Bir diğer sorun alanı, sosyal kırılganlığa ilişkin verilerdi. Enerji yoksulluğu, göç, engellilik ve gelire ilişkin bilgilerin, kişisel verilerin korunması gerekliliği nedeniyle çoğu zaman mahalle ölçeğinde mevcut olmadığı belirtildi. Katılımcılar, bu durumun belediyelerin kırılgan toplulukları belirleme ve yerel koşullara karşılık veren uyum önlemleri tasarlama olanağını önemli ölçüde sınırladığını ifade etti.

Bu bulgular neye işaret ediyor?

Belediyelerin temel sorunu veri üretmek değil; halihazırda başka kurumlarda bulunan verilere erişmek, parçalı ve uyumsuz verileri birleştirmek ve bunları analiz edip karara dönüştürecek kapasiteye sahip olmaktır. Çalışma süresinin büyük bölümü bilgiye ulaşmaya harcandığında analiz, izleme ve veriye dayalı yatırım kararlarına oldukça sınırlı bir süre kalmakta; mahalle ölçeğinde sosyal kırılganlık verisinin bulunmaması ise uyum önlemlerinin yerel koşullara göre tasarlanmasını güçleştirmektedir. Bu nedenle iklim verisi ortak bir kamusal altyapı olarak ele alınmalı; ortak raporlama standartları ve kurumlar arası protokollerle desteklenen, ulusal düzeyde koordine edilen bir veri paylaşım yapısı kurulmalı ve veriye erişimin yanında belediyelerin analitik kapasitesi de güçlendirilmelidir. Kişisel verilerin korunması ilkeleriyle uyumlu biçimde, mahalle ölçeğinde toplulaştırılmış verilere erişim yolları da geliştirilmelidir.

3. İklim hedeflerini somut yatırımlara dönüştürecek finansal, teknik ve kurumsal koşullar güçlendirilmeli ve bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmelidir.

Belediyeler, finansmanın iklim eylemini hızlandırmanın önündeki en büyük engellerden biri olmayı sürdürdüğü konusunda hemfikir olmakla birlikte, görüşmeler sorunun yalnızca ek kaynak bulmakla sınırlı olmadığını da ortaya koydu.

Katılımcılar, hibelerin başlı başına uzun vadeli bir finansman modeli olarak değil, öncelikle projelerin yatırıma hazırlık düzeyini geliştiren araçlar olarak görülmesi gerektiğini ifade etti. Hibe kaynaklarıyla desteklenen fizibilite çalışmaları, sera gazı envanterleri, teknik değerlendirmeler ve hazırlık çalışmaları; belediyelerin daha büyük ölçekli kredileri ve özel sektör yatırımlarını çekebilecek güvenilir projeler geliştirmesini mümkün kılan unsurlar olarak öne çıktı.

Belediyeler, farklı proje türleri için en uygun finansman modelini belirlemeye yardımcı olacak, uygulamaya dönük karar destek araçlarına duyulan ihtiyacın altını çizdi. Özellikle finans alanında uzmanlığı sınırlı belediyelerin hibeler, krediler, enerji hizmet şirketi (ESCO) modelleri, kamu-özel iş birliği (KÖİ) modelleri, karma finansman ve yeşil finansal araçlar arasında seçim yapma konusunda teknik açıdan zorluklarla karşılaştığı ifade edildi.

Katılımcılar, proje hazırlığının yanı sıra uluslararası finansmana erişimi sınırlayan yapısal engellere de dikkat çekti. Bu engeller arasında dış borçlanma süreçleri, borçlanma üst sınırları, teminat gereklilikleri ve kur riskleri yer aldı.

Son olarak belediyeler, özellikle iklim değişikliğine uyum ve afet risklerinin azaltılmasına yönelik önleyici yatırımların, uzun vadeli ekonomik değerlerine rağmen belediye bütçe görüşmelerinde geri planda kaldığını belirtti. Bu bağlamda katılımcılar arasında, söz konusu yatırımların kısa vadeli harcamalar olarak değil, gelecekteki kayıpları azaltan stratejik kamu yatırımları olarak değerlendirilmesi gerektiği konusunda görüş birliğine varıldı.

Bu bulgular neye işaret ediyor?

Finansman en büyük engellerden biri olmayı sürdürmekle birlikte sorun yalnızca kaynak bulmak değildir. Projelerin yatırıma hazır hale getirilmesi, doğru finansman modelinin seçilmesi, borçlanma sınırları ve kur riski gibi yapısal engeller ile önleyici yatırımların bütçe görüşmelerinde geri planda kalması da aynı ölçüde belirleyici olmaktadır. Bu nedenle hibeler, uzun vadeli bir finansman modeli olarak değil, belediyelerin kredi ve özel sektör yatırımlarını çekebilecek güvenilir projeler hazırlamasını sağlayan hazırlık araçları olarak kurgulanmalı; finansman modeli seçimini kolaylaştıracak karar destek araçları geliştirilmeli ve uluslararası finansmana erişimin önündeki yapısal engeller ele alınmalıdır. Dirençlilik yatırımları ise kısa vadeli harcama olarak değil, gelecekteki kayıpları azaltan stratejik kamu yatırımları olarak değerlendirilmelidir.

4. İklim eylemi, belediyenin tüm birimlerini kapsayan bir koordinasyon ve iş birliği gerektirir.

Görüşmelerde öne çıkan bir diğer ortak bulgu, etkili iklim eyleminin çevre yönetiminden sorumlu tek bir birimin çalışmalarıyla sınırlı kalamayacağı; belediye yönetiminin ve bütün hizmet birimlerinin ortak sorumluluğu olarak ele alınması gerektiğiydi.

İklim eyleminde en fazla ilerleme kaydeden belediyeler; kurumsal koordinasyona, ortak sahiplenmeye ve birimler arasında açıkça tanımlanmış sorumluluklara dayanan yönetişim modellerini paylaştı. Paylaşılan örnekler arasında idare genelinde iklim odak noktalarının görevlendirilmesi, stratejik planlama birimlerinin koordinasyonunda bütünleşik veri yönetim sistemlerinin kurulması ve projelerin iklim etkilerini uygulama öncesinde değerlendiren kurum içi inceleme süreçlerinin oluşturulması yer aldı.

Katılımcılar ayrıca kurumsal sürekliliğin sağlanmasının önemli güçlüklerden biri olmaya devam ettiğini, iklim politikaları ve uygulamalarının genellikle uzun yıllara yayıldığını; buna karşılık siyasi önceliklerin ve idari liderliğin çok daha hızlı değişebildiğini dile getirdi. Bu nedenle belediyeler, iklim eyleminin seçim dönemlerinin ve kurumsal değişimlerin ötesinde sürdürülebilmesi için iklim hedeflerinin stratejik planlamaya, bütçeleme süreçlerine ve kurumsal işleyişe yerleştirilmesinin önemini vurguladı.

Ayrıca iklim planlamasının, başta Yerel Eşitlik Eylem Planları ve daha geniş sosyal politika çerçeveleri olmak üzere diğer belediye politika araçlarıyla çoğu zaman yeterince bütünleşemediği vurgulandı. Özellikle iklim kaynaklı kırılganlıklar ile sosyal kırılganlıkların örtüştüğü durumlarda, bu sorunlara bütüncül yaklaşabilmenin en önemli adımı olarak çevresel ve sosyal planlama süreçleri arasındaki koordinasyonun güçlendirilmesi gösterildi.

Bu bulgular neye işaret ediyor?

İklim eylemini etkin biçimde yürüten belediyeler, iklim eylemini tek bir birimin sorumluluk alanı ile sınırlı tutmayan; birimler arası koordinasyona ve açıkça tanımlanmış görev paylaşımına dayanan yönetişim modelleri benimsemiştir. Öte yandan iklim politikaları uzun bir zaman ufkuna yayılırken siyasi önceliklerin ve idari liderliğin ise daha hızlı değişebilmesi, kurumsal sürekliliği temel risk alanlarından biri haline getirmektedir. Bu nedenle iklim hedefleri stratejik planlara, bütçeleme süreçlerine ve kurumsal işleyişe entegre edilmeli; idare genelinde iklim odak noktalarının görevlendirilmesi ve kurum içi inceleme süreçlerinin oluşturulması gibi uygulamalar yaygınlaştırılmalı; iklim planlaması Yerel Eşitlik Eylem Planları ve diğer sosyal politika araçlarıyla bütünleştirilmelidir.

5. Adil geçiş, yerel iklim eyleminin merkezinde yer almalıdır. İklim dönüşümü toplumsal adaleti, katılımı ve ekolojik dayanıklılığı birlikte gözetmelidir.

Katılımcılar, iklim risklerinin şehirlerde eşitsiz dağıldığını; düşük gelirli hanelerin, göçmenlerin, yaşlıların ve çoklu kırılganlıklarla karşı karşıya olan toplulukların iklim etkilerine orantısız biçimde maruz kaldığını belirterek iklim nötrlüğüne geçişin toplumsal adalet boyutundan ayrıştırılamayacağına dikkat çekti. İklim nötrlüğüne geçişin emisyon azaltımı hedeflerinin yanı sıra toplumsal eşitsizliklerin azaltılmasını, kırılgan grupların korunmasını ve doğal ekosistemlerin dayanıklılığının güçlendirilmesini esas alan bütüncül bir yaklaşımla yürütülmesi gerektiğine dair ortak görüş oluştu.

Katılımcı belediyeler, mevcut iklim planlarının kırılganlıkların yoğunlaştığı bölgeler ve bu bölgelerin iklim risklerinden etkilenme biçimlerini analiz etmeye olanak taşıyacak detayda sosyal veri içermediğini ifade etti. İklim politikalarının farklı toplulukların yaşam koşullarına ve ihtiyaçlarına yanıt verebilmesi için yerel ihtiyaç analizlerinin güçlendirilmesi, mekansal ve sosyoekonomik analizlerin ise daha sistematik biçimde kullanılması gerektiği vurgulandı.

Enerji yoksulluğu, görüşmeler boyunca en belirgin temalardan biri olarak öne çıktı. Katılımcılar, mevcut destek mekanizmalarının ağırlıklı olarak acil ihtiyaçlara yanıt verdiğini, ancak bu ihtiyaçların yapısal nedenlerini ele almadığını ifade etti. Bu nedenle gelecekteki politikaların sosyal koruma mekanizmalarını enerji verimliliği yatırımlarıyla, temiz enerjiye erişimi sağlayan uygulamalarla ve yeşil dönüşümün sunduğu istihdam olanaklarıyla birlikte ele alması gerektiği vurgulandı.

Katılımcılar ayrıca iklim okuryazarlığının ve toplumsal farkındalığın yalnızca belediye idarelerinde değil, yerel topluluklar arasında da güçlendirilmesi gerektiğine dikkat çekti. Üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetim birlikleri; farkındalık çalışmaları, bilgi üretimi ve kapasite geliştirme alanlarında, özellikle kurumsal kapasitesi daha sınırlı belediyelere destek olabilecek önemli ortaklar olarak tanımlandı.

Ayrıca katılımcılar, cinsiyete duyarlı iklim yönetişiminin kadınları yalnızca kırılgan bir grup olarak ele almanın ötesine geçmesi gerektiğinin altını çizdi. İklim eylem planlarının cinsiyete göre ayrıştırılmış veri ve göstergeleri olağan bir uygulama olarak içermesi, kadınların karar verici, uzman ve yeşil dönüşümün lideri olarak katılımının da etkin biçimde desteklenmesi gerektiği ifade edildi.

Ekolojik dönüşüm tartışmalarında ise doğa temelli çözümlerin önemi konusunda geniş bir görüş birliği oluştu; bununla birlikte bu çözümlerin yaygınlaştırılmasını sınırlayan kurumsal engeller ve uygulamada karşılaşılan güçlükler de ortaya kondu. Belediyeler, finansmanın önemli bir kısıt olmayı sürdürdüğünü belirtmekle birlikte; yağmur suyu hasadı, ekolojik koridorlar, kuraklığa dayanıklı peyzaj uygulamaları ve habitat restorasyonu gibi önlemlerin yaygınlaştırılmasının önündeki engellerin yalnızca finansmanla sınırlı olmadığını, mevzuattan kaynaklanan engellerin, kurumsal sorumlulukların parçalı yapısının, sınırlı teknik kapasitenin ve yetersiz toplumsal farkındalığın da aynı ölçüde belirleyici olduğunu vurguladı. Bu çerçevede şehir planlaması ve kentsel yenileme süreçlerinde iklim dirençliliğinin, biyolojik çeşitliliğin korunmasının ve ekolojik bağlantılılığın ayrı çevresel başlıklar olarak değil, temel ilkeler olarak benimsenmesi gerektiği ifade edildi.

Politika araçları arasında ise kamu alımları, belediyelerin elindeki en etkili ancak yeterince kullanılmayan araçlardan biri olarak öne çıktı. Belediye harcamalarının en büyük kalemlerinden birini oluşturan kamu alımlarına iklim ve sürdürülebilirlik ölçütlerinin dahil edilmesinin, yerel piyasaların dönüşümünde önemli bir kaldıraç etkisi yaratabileceği belirtildi.

Görüşmelerde yanlış uyum (maladaptasyon) riskine de dikkat çekildi. Proje tasarımında ekolojik sistemlerin yeterince dikkate alınmaması halinde, uyum amacıyla uygulanan müdahalelerin dahi istenmeyen çevresel etkilere yol açabileceği; bu nedenle önlemlerin ekosistem dirençliliğini etkin biçimde güçlendirebilmesi için daha güçlü teknik rehberliğe ihtiyaç duyulduğu ifade edildi.

Bu bulgular neye işaret ediyor?

Görüşmeler, iklim risklerinin şehirlerde eşit dağılmadığını; düşük gelirli hanelerin, göçmenlerin, yaşlıların ve çoklu kırılganlıklarla karşı karşıya olan toplulukların bu risklere orantısız biçimde maruz kaldığını; buna karşın mevcut iklim planlarının bu kırılganlıkları anlamaya yetecek sosyal veriyi çoğu zaman içermediğini ortaya koydu. Ekolojik dönüşümde ise doğa temelli çözümlere yönelik geniş destek ile bu çözümlerin uygulanması arasında belirgin bir mesafe bulunmaktadır. Bu mesafenin başlıca nedenleri mevzuat kaynaklı sınırlılıklar, parçalı kurumsal sorumluluklar, sınırlı teknik kapasite ve yetersiz toplumsal farkındalıktır. Bu nedenle iklim politikaları emisyon azaltımını tek başına değil; enerji yoksulluğunu, toplumsal eşitsizlikleri, cinsiyete duyarlı yönetişimi ve ekosistem dayanıklılığını birlikte ele almalı, sosyal koruma mekanizmalarını enerji verimliliği, temiz enerjiye erişim ve yeşil istihdamla birlikte kurgulamalıdır. Doğa temelli çözümlerin önündeki mevzuat ve kurumsal engeller giderilmeli, kamu alımları ise iklim ve sürdürülebilirlik ölçütleriyle yerel piyasaları dönüştüren bir araç olarak kullanılmalıdır.

6. Belediyeler ulusal ve uluslararası iklim politikalarının karar alma süreçlerinde etkin biçimde yer almalıdır.

Yerel iklim eyleminin etkinliği, belediye içi koordinasyonun güçlendirilmesinin yanı sıra merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki çok düzeyli yönetişim mekanizmalarının geliştirilmesine de bağlıdır. Ulusal iklim hedeflerinin yerel düzeyde uygulanabilmesi ise belediyelerin ihtiyaçlarının, deneyimlerinin ve uygulama kapasitelerinin politika geliştirme süreçlerinde dikkate alınmasını gerektirmektedir.

Bu nedenle belediyelerin yalnızca ulusal politikaların uygulayıcısı olarak değil; bu politikaların hazırlanmasında, karar alma süreçlerinde ve uygulama sonuçlarının değerlendirilmesinde rol alan karar ortakları olarak konumlandırılması gerekmektedir. Ulusal katkı beyanının (NDC) hazırlanması ve güncellenmesi, yerel iklim eylem planlarının ulusal hedeflerle ilişkilendirilmesi ve iklim finansmanı önceliklerinin belirlenmesi süreçlerinde belediyelerin düzenli katılımını sağlayan istişare ve koordinasyon mekanizmaları oluşturulmalıdır.

Yerel yönetim birlikleri ve ulusal belediye ağları, belediyelerin ortak ihtiyaçlarının belirlenmesinde, yerel deneyimlerin ulusal politika süreçlerine taşınmasında ve farklı yönetim kademeleri arasında sürekli iş birliğinin geliştirilmesinde önemli bir rol üstlenebilir.

Bu bulgular neye işaret ediyor?

Ulusal iklim hedeflerinin yerel düzeyde karşılık bulması, belediyelerin ihtiyaç, deneyim ve uygulama kapasitesinin politika sürecine başından itibaren yansıtılmasına bağlıdır. Bu nedenle belediyeler yalnızca ulusal politikaların uygulayıcısı değil, bu politikaların hazırlanmasında, uygulanmasında ve izlenmesinde rol alan karar ortakları olarak konumlandırılmalı; ulusal katkı beyanının (NDC) hazırlanması ve güncellenmesi, yerel iklim eylem planlarının ulusal hedeflerle ilişkilendirilmesi ve iklim finansmanı önceliklerinin belirlenmesi süreçlerinde düzenli istişare ve koordinasyon mekanizmaları kurulmalıdır.

4. Genel Değerlendirme

COP31'e Doğru: İNŞA Şehirleri ile Yuvarlak Masa Çalıştayı kapsamında yürütülen dört tematik tartışmada, ölçek ve kurumsal kapasite bakımından birbirinden farklı belediyeler dikkat çekici ölçüde benzer sonuçlara ulaştı; yerel koşullar önemli ölçüde farklılaşsa da karşılaşılan engellerin büyük bölümünün ortak olduğu görüldü. Görüşmeler belediyelerin, sınırlı kaynaklara, parçalı yönetişim yapılarına ve veri ile finansmana erişimdeki eşitsizliklere rağmen iklim nötrlüğüne yönelik somut adımlar atmayı sürdürdüğünü ortaya koydu.

Bu çerçevede katılımcılar, belediyelere yeni sorumluluklar yüklenmesinden önce, mevcut sorumlulukların yerine getirilmesini sağlayacak koşulların güçlendirilmesi gerektiğini vurguladı. Görüşmelerde söz konusu koşullar dört alanda somutlaştı. Veri alanında yalnızca veri toplamayı değil, verilerin kullanılabilirliğini de önceleyen sistemlere, finansmanda uzun vadeli yatırıma hazırlığı güçlendiren mekanizmalara, yönetişimde siyasi değişimler karşısında sürekliliğini koruyabilen yapılara, politika tasarımında ise ekolojik, ekonomik ve sosyal hedefleri baştan bütünleştiren bir yaklaşıma ihtiyaç duyulduğu belirtildi.

Çalıştaydan çıkan öneriler, COP31'e giden süreçteki tartışmalara belediyelerin ortak katkısı olarak sunulmaktadır. İNŞA'ya dahil olan belediyelerin uygulama deneyimine dayanan bu öneriler, farklı yerel bağlamlarda ortaya çıkan ortak engelleri ve öncelikleri yansıtmakta; bir bütün olarak ele alındığında, yerel yönetimlerin iklim nötr şehir dönüşümünü hızlandırmak için gerekli gördüğü kolaylaştırıcı koşulları ortaya koymaktadır.

